

Regeringskansliet

Justitiedepartementet
Ju2018/04841/L6

Promemoria

Ändringar i EU:s valrättsakt

Innehållsförteckning

1	Sammanfattning	3
2	Ärendet.....	4
3	EU:s bestämmelser om val till Europaparlamentet	5
3.1	Primärrätten i EU	5
3.2	Rådets direktiv 93/109/EG och 2013/1/EU	6
3.3	Rådets beslut 2018/994 om ändring av valrättsakten	7
3.3.1	Ändringsförfarandet – i korthet	7
3.3.2	Ändringsbeslutets innehåll	7
3.4	Tidpunkt för val till Europaparlamentet 2019	9
4	Sveriges tillträde till beslutet om ändring av valrättsakten	10
5	Anpassning av svensk rätt.....	12
5.1	Allmänna utgångspunkter.....	12
5.2	Behovet av lagändringar.....	13
5.2.1	Inledande bestämmelse.....	13
5.2.2	Trösklar	13
5.2.3	Tidsfrist för anmälan av kandidater.....	15
5.2.4	Synliggörande av europeiska politiska partiers namn eller logotyp på valsedlar	16
5.2.5	Röstningsformer	19
5.2.6	Påföljder vid dubbel röstning	21
5.2.7	Rösträtt för unionsmedborgare bosatta i tredjeland.....	22
5.2.8	Informationsutbyte mellan kontaktmyndigheter i medlemsstaterna	24
5.2.9	Lagen (1994:1500) med anledning av Sveriges anslutning till Europeiska unionen ändras inte.....	27
6	Ekonomiska och andra konsekvenser	28
Bilaga 1	Europaparlamentets resolution om reform av vallagen i EU	30
Bilaga 2	Akt om allmänna direkta val av ledamöter av Europaparlamentet	46
Bilaga 3	Rådets beslut av den 25 juni 2002 och av den 23 september 2002 om ändring av akten om allmänna direkta val av företrädare i Europaparlamentet, som utgör en bilaga till beslut 76/787/EKSG, EEG, Euratom.....	51
Bilaga 4	Rådets beslut av den 13 juli 2018 om ändring av akten om allmänna direkta val av ledamöter av Europaparlamentet, som utgör en bilaga till rådets beslut 76/787/EKSG, EEG, Euratom av den 20 september 1976	56

1 Sammanfattning

Europeiska unionens råd antog i juli 2018 beslutet (EU, Euratom) 2018/994 om ändring av akten om allmänna direkta val av ledamöter av Europaparlamentet, som utgör en bilaga till rådets beslut 76/787/EKSG, EEG, Euratom av den 20 september 1976, den s.k. valrättsakten. Ändringsbeslutet, som kompletterar den befintliga valrättsakten, ska godkännas av medlemsstaterna i enlighet med deras respektive konstitutionella krav. Beslutet träder i kraft efter att det godkänts av samtliga medlemsstater.

Det följer av ändringsbeslutet att valrättsakten ändras på flera punkter. Vissa ändringar är tvingande för medlemsstaterna medan andra är av fakultativ karaktär. Ändringarna innebär bl.a. att vissa tidsfrister införs och att medlemsstaterna ska vidta nödvändiga åtgärder för att se till att dubbel röstning i val till Europaparlamentet bemöts med effektiva påföljder. Målsättningen är att ändringsbeslutet ska träda i kraft i god tid före valen till Europaparlamentet 2019.

I promemorian behandlas bl.a. frågan om anpassning av svensk rätt till bestämmelserna i ändringsbeslutet. Bedömningen görs att det inte behövs några lagändringar med anledning av beslutet. Som en följd av kravet på att medlemsstaterna i enlighet med sina konstitutionella krav ska godkänna ändringsbeslutet görs i promemorian bedömningen att det ankommer på regeringen att godkänna beslutet.

2 Ärendet

Den 11 november 2015 antog Europaparlamentet en resolution (*bilaga 1*) om reformen av vallagen i Europeiska unionen (2015/2035(INL). Resolutionen innehåller förslag till vissa ändringar i akten om allmänna direkta val av företrädarna i Europaparlamentet, som utgör bilaga till rådets beslut av den 20 september 1976, med senare ändringar, den s.k. valrättsakten (Akten om allmänna direkta val av ledamöter i Europaparlamentet, *bilaga 2*, ändrad genom rådets beslut 93/81/Euratom, EKSG, EEG om ändring av akten om allmänna direkta val av företrädare i Europaparlamentet, och rådets beslut 2002/772/EG, Euratom av den 25 juni 2002 och av den 23 september 2002, *bilaga 3*). Europaparlamentets förslag, som efter antagandet överlämnades till bl.a. rådet, antogs på grundval av artikel 223 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget). Enligt artikel 223.1 i EUF-fördraget ska Europaparlamentet utarbeta ett utkast till nödvändiga bestämmelser om val av dess ledamöter genom allmänna direkta val enligt en i alla medlemsstater enhetlig ordning eller i enlighet med principer som är gemensamma för alla medlemsstater. Rådet ska därefter fastställa de nödvändiga bestämmelserna med enhällighet i enlighet med ett särskilt lagstiftningsförfarande och efter godkännande av Europaparlamentet, som ska besluta med en majoritet av sina ledamöter. Bestämmelserna ska träda i kraft efter att ha godkänts av medlemsstaterna i enlighet med deras respektive konstitutionella bestämmelser.

Frågan om att införa vissa ändringar i valrättsakten har alltsedan Europaparlamentets resolution antogs 2015 förhandlats i rådet. Regeringskansliet har i faktapromemorian Reform av unionsrättsakten om val till Europaparlamentet (2015/16:FPM28) redogjort för innehållet i Europaparlamentets förslag och den preliminära svenska ståndpunkten. Riksdagen har i februari 2016 avgett ett motiverat yttrande efter subsidiaritetsprövning (utlåtande 2015/16:KU27, rskr. 2015/16:135). Regeringen har även i de årliga skrivelserna till riksdagen om verksamheten i Europeiska unionen 2015–2017 redogjort för förhandlingarna (skr. 2015/16:115 s. 35, skr. 2016/17:115 s. 27, skr. 2017/18:118 s. 35). Vidare har regeringen vid flera tillfällen informerat riksdagen om hur förhandlingarna har fortskridit och överlagt med riksdagen om Sveriges ståndpunkt i förhandlingarna.

Den 7 juni 2018 nåddes en politisk överenskommelse i rådet om ändringar i valrättsakten. Europaparlamentet lämnade sitt godkännande den 4 juli 2018. Rådet antog den 13 juli 2018 beslutet (EU, Euratom) 2018/994 om ändring av akten om allmänna direkta val av ledamöter av Europaparlamentet, som utgör en bilaga till rådets beslut 76/787/EKSG, EEG, Euratom av den 20 september 1976, förkortat ändringsbeslutet (*bilaga 4*). Ändringsbeslutet, som kompletterar den befintliga valrättsakten, ska godkännas av medlemsstaterna i enlighet med deras respektive konstitutionella krav. Medlemsstaterna ska därefter anmäla till rådets generalsekretariat när de förfaranden som är nödvändiga för godkännandet har slutförts. Beslutet träder i kraft dagen efter det att rådets generalsekretariat tagit emot den sista anmälan.

3 EU:s bestämmelser om val till Europaparlamentet

3.1 Primärrätten i EU

Grundläggande bestämmelser om val till Europaparlamentet finns i valrättsakten från 1976 (*bilaga 2*). Regleringen bygger i huvudsak på att förfarandet ska följa nationella regler i varje medlemsstat men att vissa minimiregler behövs på EU-nivå. Valrättsakten har samma rättsliga status inom unionsrätten som fördragen, dvs. den ingår i vad som brukar kallas EU:s primärrätt. För svenskt vidkommande gäller att valrättsakten ingår i den uppräknade av olika gemenskapsrättsliga fördrag och andra instrument som finns i 4 § i lagen (1994:1500) med anledning av Sveriges anslutning till Europeiska unionen.

Valrättsakten har hittills ändrats fem gånger. Vid de fyra första tillfällena handlade det i samtliga fall om ändringar med anledning av att nya medlemmar anslutit sig till unionen. Senast ändrades valrättsakten i flera avseenden genom rådets beslut 2002/772/EG, Euratom av den 25 juni 2002 och av den 23 september 2002 (*bilaga 3*). Ändringarna innebar bl.a. att medlemsstaternas ledamöter i Europaparlamentet i framtiden ska väljas enligt principer som är gemensamma för alla medlemsstater och att det blev förbjudet att samtidigt vara ledamot av ett nationellt parlament och av Europaparlamentet. Vidare infördes en möjlighet att – efter enhälligt beslut från rådet – hålla val till Europaparlamentet förutom i maj, juni eller juli även i april månad. I november 2003 godkände riksdagen rådets beslut och antog regeringens förslag till ändringar i lagen (1994:1500) med anledning av Sveriges anslutning till Europeiska unionen och i 1997 års vallag (prop. 2002/03:97, bet. 2003/04:KU2, rskr. 2003/04:32).

Av de befintliga bestämmelserna i valrättsakten framgår bl.a. att Europaparlamentets ledamöter väljs i varje medlemsstat genom allmänna, direkta, fria och hemliga val (artikel 1.3). Detta kommer även till uttryck i artikel 39.2 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna. Valsättet ska enligt valrättsakten vara proportionellt och bestå av listval (valseklar) eller val med enkel överförbar röst (artikel 1.1). Mandatperioden är fem år (artikel 5). Medlemsstaterna får fastställa en lägsta tröskel för fördelning av mandaten. Denna tröskel får inte sättas högre än fem procent av de giltiga avgivna rösterna på nationell nivå (artikel 3). Om inte annat följer av bestämmelserna i valrättsakten, ska valet genomföras enligt de nationella bestämmelser som gäller för genomförande av val (artikel 8). I valrättsakten slås fast att ingen får rösta mer än en gång i ett val (artikel 9).

Av valrättsakten följer att val ska hållas den dag och den tid som varje medlemsstat fastställer. Denna dag ska infalla under samma period i samtliga medlemsstater. Perioden ska börja en torsdag morgon och sluta närmast följande söndag (artikel 10). Rådet beslutade den 25 juli 1978 att den första valperioden skulle infalla mellan den 7 och den 10 juni 1979

(EGT L 205, 29.7.1978, s. 75). Av valrättsakten följer även att de följande valen normalt ska hållas denna period vart femte år. Rådet kan dock med enhällighet besluta, efter hörande av Europaparlamentet, att val ska hållas inom en annan period, om det visar sig omöjligt i medlemsstaterna att hålla valen under den ordinarie valperioden. Beslut om ändrad valperiod ska fattas minst ett år före utgången av mandatperioden. Den ändrade valperioden får inte infalla mer än två månader före eller en månad efter den ordinarie valperioden (artikel 11.2).

Bestämmelser om unionsmedborgares rösträtt och om valbarhet i val till Europaparlamentet finns i artikel 22.2 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget) och artikel 39.1 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna. Av bestämmelserna framgår att varje unionsmedborgare som är bosatt i en medlemsstat där han eller hon inte är medborgare ska ha rösträtt och vara valbar vid val till Europaparlamentet i den medlemsstat där han eller hon är bosatt, på samma villkor som medborgarna i den staten. Närmare bestämmelser om rösträtt och valbarhet för unionsmedborgare finns i rådets direktiv 93/109/EG, som ändrats genom rådets direktiv 2013/1/EU.

3.2 Rådets direktiv 93/109/EG och 2013/1/EU

Principerna för hur rösträtt och valbarhet utövas av en unionsmedborgare i en medlemsstat där han eller hon inte själv är medborgare fastställs i rådets direktiv 93/109/EG av den 6 december 1993 med avseende på vissa närmare bestämmelser för rösträtt och valbarhet vid val till Europaparlamentet för unionsmedborgare som är bosatta i en medlemsstat där de inte är medborgare, förkortat direktivet. Direktivet innehåller bl.a. bestämmelser som ska säkerställa att en EU-medborgare som är bosatt i en annan medlemsstat än sitt medborgarskapsland ska ha samma möjligheter att delta i val till Europaparlamentet som den statens egna medborgare. Direktivet innehåller även bestämmelser som bl.a. syftar till att undvika dubbel röstning och dubbel kandidatur.

Den 20 december 2012 antog rådet direktiv 2013/1/EU om ändring av direktiv 93/109/EG med avseende på vissa närmare bestämmelser för valbarhet vid val till Europaparlamentet för unionsmedborgare som är bosatta i en medlemsstat där de inte är medborgare, förkortat ändringsdirektivet. Det övergripande syftet med bestämmelserna i ändringsdirektivet är att underlätta för unionsmedborgare att kandidera i val till Europaparlamentet i den medlemsstat där de är bosatta.

3.3 Rådets beslut 2018/994 om ändring av valrättsakten

3.3.1 Ändringsförfarandet – i korthet

Den 11 november 2015 antog Europaparlamentet en resolution om reformen av vallagen i Europeiska unionen (2015/2035(INL), *bilaga 1*). Resolutionen innehåller förslag till vissa ändringar i valrättsakten och tar bl.a. upp ett förslag till rådets beslut. Det huvudsakliga syftet med Europaparlamentets förslag var att öka den demokratiska och gränsöverskridande dimensionen hos valen till Europaparlamentet och den demokratiska legitimiteten för unionens beslutsprocess. Vidare syftade förslaget till att stärka unionsmedborgarskapet som koncept, förbättra Europaparlamentets funktionssätt och unionens styrning och ge Europaparlamentets arbete ökad demokratisk legitimitet. Europaparlamentet ville också genom förslaget stärka principerna om likvärdig status i samband med val och lika möjligheter, öka effektiviteten i systemet för genomförande av val till Europaparlamentet och föra Europaparlamentet närmare sina väljare, särskilt de yngsta av dem.

Europaparlamentets förslag överlämnades till rådet den 27 november 2015 och förhandlingarna om förslaget pågick i flera år. Den 7 juni 2018 nåddes en politisk överenskommelse i rådet som innebär att valrättsakten ändras i flera hänseenden. Efter att Europaparlamentet lämnat sitt godkännande den 4 juli 2018 antog rådet den 13 juli 2018 beslutet (EU, Euratom) 2018/994 om ändring av akten om allmänna direkta val av ledamöter av Europaparlamentet, som utgör en bilaga till rådets beslut 76/787/EKSG, EEG, Euratom av den 20 september 1976, förkortat ändringsbeslutet (*bilaga 4*).

Rådet har antagit ändringsbeslutet med stöd av artikel 223.1 i EUF-fördraget. Av innehållet i ändringsbeslutet framgår att rådets beslut ska godkännas av medlemsstaterna i enlighet med deras respektive konstitutionella krav. Medlemsstaterna ska göra en anmälan till rådets generalsekretariat när de slutfört de förfaranden som är nödvändiga för detta. Enligt ändringsbeslutet träder rådets beslut i kraft dagen efter det att den sista anmälan har mottagits.

Som utvecklas närmare i avsnitt 4 ingår ändringsbeslutet i det som brukar kallas EU:s sekundärrätt.

3.3.2 Ändringsbeslutets innehåll

Inledning

Enligt *artikel 1.1* i ändringsbeslutet ska artikel 1 i valrättsakten ersättas. Innehållet i nuvarande artikel 1 förs över till den nya artikeln. I den nya artikel 1.1 görs ett tillägg. Genom tillägget slås fast att Europaparlamentets ledamöter ska väljas som ”företrädare för unionens medborgare”. Ändringen är en redaktionell anpassning till artikel 14.2 i

fördraget om Europeiska unionen (EU-fördraget). Övriga ändringar i artikeln är av språklig eller redaktionell karaktär.

Trösklar

Enligt *artikel 1.2* i ändringsbeslutet ska artikel 3 i valrättsakten ersättas av en ny artikel med tre punkter. Innehållet i nuvarande artikel 3 förs över till den nya artikel 3.1. I nya artikel 3.2 föreskrivs att medlemsstater som tillämpar listval ska fastställa en lägsta tröskel för fördelning av mandaten för valkretsar som omfattar fler än 35 mandat. Tröskeln får inte vara lägre än två procent och inte högre än fem procent av de giltiga avgivna rösterna på nationell nivå. Av nya artikel 3.3 följer att medlemsstaterna ska vidta nödvändiga åtgärder för att uppfylla den skyldighet som fastställs i artikel 3.2 senast vid tidpunkten för det val till Europaparlamentet som följer på det första val som äger rum efter ikraftträdandet av ändringsbeslutet.

Tidsfrist för anmälan av kandidater

Enligt *artikel 1.3* i ändringsbeslutet ska två nya artiklar införas i valrättsakten, bl.a. en ny artikel 3a. I den nya artikel 3a anges att om de nationella bestämmelserna föreskriver en tidsfrist för anmälan av kandidater för val till Europaparlamentet ska den tidsfristen vara minst tre veckor före det datum som, i enlighet med artikel 10.1 i valrättsakten, fastställs av relevant medlemsstat för val till Europaparlamentet. Artikel 10.1 ändras inte.

Synliggörande av europeiska politiska partiers namn eller logotyp på valsedlar

Enligt *artikel 1.3* i ändringsbeslutet ska två nya artiklar införas i valrättsakten, bl.a. en ny artikel 3b. I nya artikel 3b anges att medlemsstaterna får tillåta att man på valsedlarna anger namnet på eller logotypen för det europeiska politiska parti som det nationella politiska partiet eller den enskilda kandidaten har anknytning till.

Röstningsformer

Enligt *artikel 1.4* i ändringsbeslutet ska en ny artikel, 4a, införas i valrättsakten. Av nya artikel 4a framgår att medlemsstaterna får erbjuda möjlighet att förtidsrösta, poströsta, rösta elektroniskt och rösta via internet i val till Europaparlamentet. Om detta erbjuds ska de anta åtgärder som är tillräckliga för att säkerställa i synnerhet att resultatet är tillförlitligt, att röstningen är hemlig och att personuppgifterna skyddas i enlighet med tillämplig unionslagstiftning.

Påföljder vid dubbel röstning

Enligt *artikel 1.5* i ändringsbeslutet ska artikel 9 i valrättsakten ersättas av en ny artikel med två punkter. Innehållet i nuvarande artikel 9 förs över till nya artikel 9.1. I nya artikel 9.2 föreskrivs att medlemsstaterna ska vidta nödvändiga åtgärder för att se till att dubbel röstning i val till Europaparlamentet bemöts med effektiva, proportionella och avskräckande påföljder.

Rösträtt för unionsmedborgare bosatta i tredjeland

Enligt *artikel 1.6* i ändringsbeslutet ska två nya artiklar införas i valrättsakten, bl.a. en ny artikel 9a. I nya artikel 9a anges att medlemsstaterna i enlighet med sina nationella valförfaranden får vidta nödvändiga åtgärder så att deras medborgare som är bosatta i ett tredjeland kan rösta i valet till Europaparlamentet.

I den svenska språkversionen av ändringsbeslutet anges att medlemsstaterna i enlighet med sina nationella valförfaranden ska vidta nödvändiga åtgärder så att deras medborgare som är bosatta i ett tredjeland kan rösta i valet till Europaparlamentet. Vid en jämförelse med andra språkversioner framgår dock att artikeln ska ha en fakultativ utformning, dvs. att medlemsstaterna får vidta nödvändiga åtgärder så att deras medborgare som är bosatta i ett tredjeland kan rösta i valet till Europaparlamentet. Justitiedepartementet har mot denna bakgrund gett in en begäran om korrigerig av den svenska lydelsen av artikel 9a (Ju2018/04530/L6).

Informationsutbyte mellan kontaktmyndigheter i medlemsstaterna

Enligt artikel 1.6 i ändringsbeslutet ska två nya artiklar införas i valrättsakten, bl.a. en ny artikel 9b. Av nya artikel 9b.1 framgår att varje medlemsstat ska utse en kontaktmyndighet med ansvar för att utbyta uppgifter om väljarna och kandidaterna med sina motsvarigheter i de andra medlemsstaterna. Enligt nya artikel 9b.2 ska kontaktmyndigheten, utan att det påverkar nationella bestämmelser om upptagning av väljare i röstlängden och anmälan av kandidater, i enlighet med tillämplig unionslagstiftning om skyddet av personuppgifter, senast sex veckor före den första dagen i den valperiod som avses i artikel 10.1 i valrättsakten, inleda överföringen till dessa motsvarigheter av de uppgifter som anges i rådets direktiv 93/109/EG om unionsmedborgare som har upptagits i röstlängden eller ställer upp som kandidater i en medlemsstat där de inte är medborgare.

Slutbestämmelser

Enligt *artikel 2.1* i ändringsbeslutet ska rådets beslut godkännas av medlemsstaterna i enlighet med deras respektive konstitutionella krav. Medlemsstaterna ska anmäla till rådets generalsekretariat när de förfaranden som är nödvändiga för detta har slutförts.

Enligt *artikel 2.2* i ändringsbeslutet träder rådets beslut i kraft dagen efter det att den sista anmälan har mottagits.

Det framgår även av beslutet att dagen för dess ikraftträdande kommer att offentliggöras av rådets generalsekretariat i Europeiska unionens officiella tidning (EUT).

3.4 Tidpunkt för val till Europaparlamentet 2019

Direkta val till Europaparlamentet har hållits vart femte år sedan 1979. Senast hölls val i maj 2014. Rådet antog den 22 maj 2018 beslutet (EU, Euratom) 2018/767 om fastställande av perioden för det nionde allmänna direkta valet av företrädare i Europaparlamentet, jfr artikel 11.2 i

valrättsakten och 1 kap. 3 § vallagen [2005:837]. Av beslutet framgår att nästa val kommer att äga rum mellan den 23 och 26 maj 2019. För Sveriges del innebär det att valet till Europaparlamentet kommer att äga rum den 26 maj 2019.

4 Sveriges tillträde till beslutet om ändring av valrättsakten

Bedömning: Det ankommer på regeringen att godkänna rådets beslut (EU, Euratom) 2018/994 av den 13 juli 2018 om ändring av akten om allmänna direkta val av ledamöter av Europaparlamentet, som utgör en bilaga till rådets beslut 76/787/EKSG, EEG, Euratom av den 20 september 1976.

Regeringen bör godkänna beslutet.

EU-rättslig reglering

Beslutet om ändring av valrättsakten har antagits med stöd av artikel 223.1 i EUF-fördraget. Enligt den artikeln ska Europaparlamentet utarbeta ett utkast till nödvändiga bestämmelser om val av dess ledamöter genom allmänna direkta val enligt en i alla medlemsstater enhetlig ordning eller i enlighet med principer som är gemensamma för alla medlemsstater. Rådet ska därefter fastställa de nödvändiga bestämmelserna med enhällighet i enlighet med ett särskilt lagstiftningsförfarande och efter godkännande av Europaparlamentet som ska besluta med en majoritet av sina ledamöter. Bestämmelserna ska träda i kraft efter att ha godkänts av medlemsstaterna i enlighet med deras respektive konstitutionella bestämmelser. Av artikel 289 i EUF-fördraget följer att de rättsakter som antas i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet eller ett särskilt lagstiftningsförfarande utgör lagstiftningsakter.

Artikel 223 i EUF-fördraget föreskriver alltså deltagande av både unionen och medlemsstaterna i fastställandet av EU:s valförfarande. Den unionsbefogenhet som fastställs i artikel 223 i EUF-fördraget är en befogenhet som ska delas med medlemsstaterna i den mening som avses i artikel 2.2 i EUF-fördraget.

Före Lissabonfördraget återfanns den rättsliga grunden i artikel 190.4 i fördraget om Europeiska gemenskapen. Av den artikeln framgick att Europaparlamentet skulle utarbeta ett förslag till allmänna direkta val enligt en i alla medlemsstater enhetlig ordning eller i enlighet med principer som är gemensamma för alla medlemsstater. Efter samtycke från Europaparlamentet, som hade att besluta med en majoritet av sina ledamöter, skulle rådet enhälligt fastställa bestämmelser om detta och rekommendera medlemsstaterna att anta bestämmelserna i enlighet med deras konstitutionella föreskrifter. Enligt den tidigare ordningen var det således tydligt att unionens behörighet var begränsad till att, i enlighet med ett särskilt förfarande, lägga fram en rekommendation till medlemsstaterna om antagande av rättsakten. Följaktligen karakteriserades den befintliga valrättsakten ur rättslig synvinkel som ett internationellt avtal mellan medlemsstaterna med samma verkan som fördragen och

ingår i det som brukar kallas EU:s primärrätt (jfr prop. 2002/03:97 s. 11 och 16).

Som en följd av Lissabonfördragets ikraftträdande den 1 december 2009 ska rådet – i enlighet med den nuvarande rättsliga grunden i artikel 223.1 i EUF-fördraget och till skillnad från den tidigare ordningen – fastställa nödvändiga bestämmelser enligt ett särskilt lagstiftningsförfarande. Som nämns ovan uppställer det särskilda lagstiftningsförfarande som gäller i detta fall som krav för ikraftträdandet att medlemsstaterna godkänner beslutet i enlighet med deras respektive konstitutionella bestämmelser. Eftersom ändringsbeslutet antas genom ett lagstiftningsförfarande ingår beslutet i det som brukar kallas EU:s sekundärrätt. De ändrade delarna i valrättsakten som antas genom ändringsbeslutet med stöd av artikel 223.1 i EUF-fördraget utgör således EU:s sekundärrätt, om än av särskild art, medan de delar som inte ändras genom ändringsbeslutet fortsätter att vara primärrätt. Så snart ändringsbeslutet har trätt i kraft kommer det i enlighet med artikel 288 i EUF-fördraget att vara bindande i medlemsstaterna.

Det ankommer på regeringen att godkänna ändringsbeslutet

I 10 kap. regeringsformen (RF) finns bestämmelser som rör internationella förhållanden och som reglerar bl.a. internationella överenskommelser och överlåtelse av beslutanderätten inom och utanför EU-samarbetet. Regeringsformen vilar på principen att utrikesärenden handläggs av regeringen inom ramen för dess riksstyrelsefunktion, dvs. uppgiften att – med ansvar inför riksdagen – styra riket (1 kap. 6 § RF). Det är regeringen som företräder Sverige internationellt och som enligt 10 kap. 1 § RF ingår överenskommelser med andra stater eller med mellanfolkliga organisationer. Enligt 10 kap. 3 § första stycket RF kan dock inte regeringen ingå en för riket bindande överenskommelse utan att riksdagen har godkänt den, om överenskommelsen förutsätter att en lag ändras eller upphävs eller att en ny lag stiftas eller i övrigt gäller ett ämne som riksdagen ska besluta om, t.ex. ytterligare anslag (Regeringsformen – med kommentarer, 2012, Eka m.fl., s. 387). Även en överenskommelse som inte förutsätter lagstiftning eller annat beslut inom riksdagens behörighetsområde ska enligt 10 kap. 3 § tredje stycket RF godkännas av riksdagen innan regeringen får ingå den, om den är av större vikt. I förarbetena anges att fredsavtal alltid måste anses vara av sådan betydelse att det kräver riksdagens godkännande (prop. 1973:90 s. 360).

Eftersom ikraftträdandet av ändringsbeslutet förutsätter att samtliga medlemsstater dessförinnan har godkänt beslutet i enlighet med deras respektive konstitutionella bestämmelser, får beslutet anses utgöra en internationell överenskommelse i den mening som avses i regeringsformen. Som redovisas i avsnitt 5 förutsätter ett tillträde till ändringsbeslutet inga lagändringar. Överenskommelsen gäller inte heller i övrigt ett ämne som riksdagen ska besluta om. De ändringar av valrättsakten som nu är aktuella är av begränsad omfattning och relativt tekniska till sin karaktär. Ändringarna påverkar inte grunderna för valförfarandet och bedöms inte vara av större vikt. Beslutet innebär inte någon ytterligare överlåtelse av beslutsbefogenheter till EU.

Sammanfattningsvis görs i denna promemoria bedömningen att riksdagens godkännande av ändringsbeslutet inte krävs. Det ankommer enligt 10 kap. 1 § RF i stället på regeringen att godkänna beslutet.

Mot den nu redovisade bakgrunden görs bedömningen att regeringen bör godkänna ändringsbeslutet.

Enligt artikel 2.2 i ändringsbeslutet träder rådets beslut i kraft dagen efter det att rådets generalsekretariat tagit emot den sista anmälan om godkännande.

5 Anpassning av svensk rätt

5.1 Allmänna utgångspunkter

Frågan om att reformera valrättsakten i syfte att bl.a. öka den demokratiska och gränsöverskridande dimensionen hos valen till Europaparlamentet och den demokratiska legitimiteten för unionens beslutsprocess har diskuterats i rådet. Resultatet av förhandlingarna innebär att valrättsakten ändras på flera punkter, se avsnitt 3.3.2. Några ändringar är av fakultativ karaktär vilket innebär att bestämmelserna inte är tvingande för medlemsstaterna. Det gäller exempelvis nya artikel 3b som tillåter medlemsstaterna att erbjuda en möjlighet att ange namnet på eller logotypen för det europeiska politiska parti som det nationella politiska partiet har anknytning till på valsedlarna. I andra fall är ändringarna av tvingande karaktär och innebär att medlemsstaterna måste följa bestämmelserna. Det gäller t.ex. nya artikel 9b som rör informationsutbyte av vissa uppgifter mellan medlemsstaternas kontaktmyndigheter. I åter något annat fall innebär ändringen en språklig och redaktionell anpassning till Lissabonfördraget (artikel 1).

Flera bestämmelser i ändringsbeslutet ger medlemsstaterna utrymme för nationella avvikelser och i förekommande fall en möjlighet att bestämma vilka åtgärder som ska vidtas i nationell lagstiftning. Utgångspunkten vid bedömningen av behovet av anpassningar av svensk rätt i dessa fall bör främst vara att säkerställa att det inte finns oförenligheter mellan ändringsbeslutet och svensk rätt, och även att ta ställning till vissa frivilliga regleringar såsom den i artikel 4a om att medlemsstaterna får erbjuda olika röstningsformer. I fall när en tvingande bestämmelse inte ger medlemsstaterna något utrymme att bestämma tillvägagångssätt, såsom bestämmelsen om tidsfrist för informationsutbyte i artikel 9b, är den rättsliga förpliktelsen i ändringsbeslutet bindande och ska tillämpas i Sverige, och i förekommande fall av den utpekade myndigheten, utan att den behöver genomföras i svensk rätt.

Ändringsbeslutet utgör, som nämns i avsnitt 4, EU:s sekundärrätt och är så snart samtliga medlemsstater har godkänt beslutet bindande i medlemsstaterna. Målsättningen är att ändringsbeslutet ska träda i kraft i god tid före valen till Europaparlamentet 2019. På svensk nationell nivå bör också lagändringar som rör förfarandet i val normalt göras så att ändringarna kan träda i kraft i god tid före valet. Ju kortare tid som finns för förberedelser och för utbildning av valnämnder och röstmottagare om

vilka regler som ska gälla i ett val, desto större blir risken för handhavandefel. Sådana fel kan leda till att utgången i valet påverkas och att det uppkommer behov av att hålla omval. Den korta tid som står till buds för medlemsstaterna att genomföra arbetet med att godkänna ändringsbeslutet medger således för svenskt vidkommande inte några mer omfattande nationella reformer på området. Det utesluter inte att vissa av de ändringar i valrättsakten som följer av ändringsbeslutet kan bli föremål för närmare överväganden i ett annat sammanhang.

5.2 Behovet av lagändringar

5.2.1 Inledande bestämmelse

Bedömning: Det behövs inga lagändringar med anledning av artikel 1.1 i ändringsbeslutet.

Enligt artikel 1.1 i ändringsbeslutet ska nuvarande artikel 1 ersättas och i den nya artikelns första punkt slås fast att Europaparlamentets ledamöter ska väljas som ”företrädare för unionens medborgare”. Ändringen är endast en redaktionell anpassning till artikel 14.2 i fördraget om Europeiska unionen (EU-fördraget) och kräver för svenskt vidkommande inga lagstiftningsåtgärder.

5.2.2 Trösklar

Bedömning: Det behövs inga lagändringar med anledning av artikel 1.2 om trösklar i ändringsbeslutet.

En av de ändringar som följer av ändringsbeslutet avser införandet av obligatoriska trösklar, även kallad småpartispärr, för medlemsstater som tillämpar listval och har valkretsar som omfattar fler än 35 mandat. Tröskeln får inte vara lägre än två procent och inte högre än fem procent av de giltiga avgivna rösterna på nationell nivå (artikel 3.2). Listval är ett valsätt där man använder sig av valsedlar. Artikelns grund i Europaparlamentets förslag men har i viss mån justerats i rådet, bl.a. med avseende på antalet mandat. I Europaparlamentets betänkande anges att förslaget i denna del syftar till att minska risken för partisplittring inom parlamentet och för att förbättra dess funktionssätt (Europaparlamentets betänkande om reformen av Europeiska unionens vallag (2015/2035(INL)) av den 2 oktober 2015, A8-0286/2015, s. 14).

Unionens sätt att fungera ska bygga på representativ demokrati. Medborgarna ska företrädas direkt på unionsnivå i Europaparlamentet, och medlemsstaterna ska företrädas i rådet av sina regeringar, vilka själva ska vara demokratiskt ansvariga inför sina nationella parlament eller medborgare (artikel 10 i EU-fördraget). Europaparlamentet ska vara sammansatt av företrädare för unionens medborgare och deras antal får inte överstiga 750, plus ordföranden. Medborgarna ska företrädas med degressiv proportionalitet, med minst sex ledamöter per medlemsstat,

och ingen medlemsstat får tilldelas fler än 96 platser. Mandaten mellan medlemsstaterna fördelas således på grundval av deras invånarantal. På Europaparlamentets initiativ och med dess godkännande ska Europeiska rådet med enhällighet anta ett beslut om Europaparlamentets sammansättning (artikel 14.2 i EU-fördraget). Den nuvarande mandatfördelningen i Europaparlamentet följer av Europeiska rådets beslut 2013/312/EU av den 28 juni 2013 om Europaparlamentets sammansättning. För det fall Storbritannien träder ur unionen vid inledningen av Europaparlamentets valperiod 2019–2024 har Europeiska rådet beslutat om en omfördelning av mandaten inom Europaparlamentet för den valperioden (Europeiska rådets beslut (EU) 2018/937 av den 28 juni 2018 om Europaparlamentets sammansättning).

Redan i dag finns en reglering i artikel 3 i valrättsakten som tillåter medlemsstaterna att fastställa en lägsta tröskel för fördelningen av mandaten inom Europaparlamentet. En sådan tröskel får inte överstiga fem procent av de avgivna rösterna på nationell nivå. Den regleringen kvarstår oförändrad. Genom ändringsbeslutet införs därutöver, som nämns ovan, ett obligatoriskt krav på att införa trösklar för de medlemsstater som tillämpar listval och har valkretsar som omfattar fler än 35 mandat. Tröskeln får inte vara lägre än två procent och inte högre än fem procent av de giltiga avgivna rösterna på nationell nivå. I praktiken har de medlemsstater med valkretsar som består av färre än 35 mandat någon form av tröskel, antingen genom en uttrycklig reglering eller genom en s.k. ”naturlig tröskel” om mer än tre procent. Flertalet av de medlemsstater som har fler än 35 mandat i Europaparlamentet har redan regler om trösklar eller har delat upp sig i valkretsar om färre än 35 mandat. De medlemsstater som i praktiken berörs av det obligatoriska kravet på trösklar är i dagsläget Tyskland och Spanien som inte har några trösklar på nationell nivå och som har valkretsar som omfattar fler än 35 mandat (a. bet. s. 14).

I Sverige tillämpas listval, dvs. val som baseras på valsedlar av olika slag (jfr 6 kap. 1 § vallagen). I val till Europaparlamentet är hela Sverige en enda valkrets (4 kap. 1 § första stycket vallagen). Sverige har för närvarande 20 mandat. Vid Storbritanniens eventuella utträde ur unionen och efter omfördelning av mandaten kommer Sverige att få ytterligare ett mandat (Europeiska rådets beslut (EU) 2018/937 av den 28 juni 2018 om Europaparlamentets sammansättning). För valet till Europaparlamentet gäller samma småpartispärr om fyra procent som vid riksdagsvalet (14 kap. 6 § tredje stycket vallagen, prop. 2004/05:163). Fyraprocentsspärren som gäller vid val till riksdagen har motiverats med vikten av att valsyste­met ger möjlighet att bilda regeringar som kan tolereras av riksdagen och där finna stöd för sin politik. Det viktigaste argumentet för att behålla en fyraprocentsspärr vid val till Europaparlamentet har varit den övergripande ambitionen att så mycket som möjligt anknyta reglerna för val av representanter till detta organ till dem som gäller för val till den svenska riksdagen. Ett annat argument för att bibehålla fyraprocentsspärren vid valet till Europaparlamentet har varit att man inte har kunnat bortse från risken att valdeltagandet ska bli lägre än i riksdagsvalet. Det har framförts att en spärr motverkar att partier med ett mycket litet, men lätt mobiliserat, väljarstöd vinner säte i Europaparlamentet (prop. 1994/95:154 s. 35–36).

Eftersom Sverige redan har en småpartispärr om fyra procent och har färre än 35 mandat i Europaparlamentet påverkas inte Sverige av de nya bestämmelserna om trösklar. För svenskt vidkommande finns det alltså inte något behov av förändringar av den nuvarande ordningen. Därmed behövs inga lagändringar för att uppfylla de krav som ställs i artikel 1.2 i ändringsbeslutet.

5.2.3 Tidsfrist för anmälan av kandidater

Bedömning: Det behövs inga lagändringar med anledning av artikel 1.3 i den del som avser tidsfrist för anmälan av kandidater i ändringsbeslutet.

Genom ändringsbeslutet införs en ny artikel, 3a, i valrättsakten. Av artikeln följer att om nationella bestämmelser föreskriver en tidsfrist för anmälan av kandidater för val till Europaparlamentet ska den tidsfristen vara minst tre veckor före det datum som varje medlemsstat fastställer att valet ska äga rum. Artikeln har sin grund i Europaparlamentets förslag som bl.a. ställde upp ett obligatoriskt krav på tidsfrist för anmälan av kandidater. I Europaparlamentets betänkande anges att förslaget i denna del syftar till att ge unionsmedborgarna lika lång tid för att fundera över vem de ska rösta på och ge kandidaterna lika lång tid för att förbereda sina kampanjer (Europaparlamentets betänkande, s. 14–15).

Den fria nomineringsrätten har länge ansetts vara en central princip i det svenska valsystemet. Denna princip kommer till uttryck på så sätt att det inte finns några bestämmelser som ställer upp några formella krav som begränsar väljarnas möjligheter att bilda partier och nominera kandidater i val. Den kommer även till uttryck genom avsaknaden av regler som styr partiernas nomineringsförfarande. Genom vallagens bestämmelser om bl.a. frivillig registrering av partibeteckning och obligatorisk förhandsanmälan av partier har dock den fria nomineringsrätten i praktiken begränsats i stor utsträckning. Någon obligatorisk tidsfrist för anmälan av kandidater har emellertid inte införts.

Av bestämmelserna i 2 kap. och 13 kap. 8 § vallagen följer bl.a. att ett parti som har valt att registrera sin partibeteckning frivilligt kan välja att anmäla samtliga kandidater och på så sätt skaffa sig kontroll över vilka personer som är valbara på partiets mandat. De kan därigenom skydda sig mot att väljarna genom tillskrifter av andra kandidater på en valsedel påverkar vilka personer som utses som ledamöter eller ersättare för partiet. Ett parti som vill anmäla samtliga sina kandidater för ett visst val ska göra det skriftligen hos Valmyndigheten eller en länsstyrelse (2 kap. 9 § första stycket vallagen). För val till Europaparlamentet ska anmälan göras hos Valmyndigheten (4 § första stycket valförordningen [2005:874]). Valmyndigheten beslutar inför varje val när en sådan frivillig anmälan senast ska ske och kungör det i PoIT (2 kap. 13 § vallagen). Enligt Valmyndighetens beslut ska t.ex. en anmälan av kandidater göras senast den 28 februari inför valet till Europaparlamentet den 26 maj 2019. De kandidater som på detta sätt anmäls av ett parti ska ha lämnat en förklaring om att de samtycker till anmälan (2 kap. 9 §

andra stycket vallagen). Om ett parti inte kan visa att kandidaten har lämnat samtycke till att ställa upp som kandidat ska anmälan inte beaktas (2 kap. 12 § vallagen).

Från och med 2018 års ordinarie val till riksdagen, landstingsfullmäktige och kommunfullmäktige gäller ett obligatoriskt krav på skriftligt samtycke senast fredagen före valdagen från alla dem som ställer upp som kandidater för ett parti, oavsett om partiet har registrerat sin partibeteckning och på förhand anmält samtliga kandidater eller inte. Av förarbetena framgår att ändringen utgör ett ytterligare led i att stärka skyddet mot ofrivillig kandidatur (prop. 2013/14:48 s. 67–75). Samtycket ska avse ett visst parti. Ett sådant samtycke ska när det gäller val till Europaparlamentet ges in till Valmyndigheten senast fredagen före valdagen. Om partiet redan har anmält samtliga sina kandidater för att skydda sin partibeteckning gäller dock de förklaringar om samtycke till anmälan som kandidaterna därvid lämnade även som samtycke till kandidatur. Ett särskilt samtycke, utöver förklaringen, behöver i så fall inte lämnas in (2 kap. 20 § vallagen och 4 § andra stycket valförordningen).

Det finns alltså inte något obligatoriskt krav på anmälan av kandidater i Sverige och följaktligen inget krav på tidsfrist för en sådan anmälan. Det krav på samtycke till kandidaturen som ska lämnas senast på fredagen före valdagen utgör inte en sådan anmälan av kandidater som avses i artikel 3a i ändringsbeslutet. Mot denna bakgrund görs bedömningen att artikel 3a inte påverkar det svenska valförfarandet och att någon lagändring således inte behövs.

5.2.4 Synliggörande av europeiska politiska partiers namn eller logotyp på valsedlar

<p>Bedömning: Det behövs inga lagändringar med anledning av artikel 1.3 i den del som avser synliggörande av europeiska politiska partiers namn eller logotyp på valsedlar i ändringsbeslutet.</p>

Regleringen i rådets ändringsbeslut

Genom ändringsbeslutet införs en ny artikel, 3b, i valrättsakten. Artikelnen ger medlemsstaterna möjlighet att tillåta att man på valsedlarna anger namnet på eller logotypen för det europeiska politiska parti som det nationella politiska partiet eller den enskilda kandidaten har anknytning till. Den del av regleringen som tar sikte på enskilda kandidater avser främst medlemsstater som har ett valförfarande med enkel överförbar röst, s.k. single transferable vote (SVT). Artikelnen har sin grund i Europaparlamentets förslag som bl.a. ställde upp ett obligatoriskt krav på att de valsedlar som används i val till Europaparlamentet i lika hög grad skulle synliggöra namnen och logotyperna för de nationella partierna och, i förekommande fall, för de europeiska politiska partier som de är knutna till. I Europaparlamentets betänkande anges att förslaget i denna del syftar till att bidra till att skapa ett europeiskt politiskt medvetande genom att tydliggöra sambandet mellan en röst på ett visst nationellt parti

och den verkan den får för storleken på en europeisk politisk grupp i Europaparlamentet (Europaparlamentets betänkande, s. 5).

Ett europeiskt politiskt parti definieras som en politisk allians, dvs. ett strukturerat samarbete mellan politiska partier eller medborgare, som eftersträvar politiska mål och som är registrerad hos myndigheten för europeiska politiska partier och europeiska politiska stiftelser (jfr artikel 2 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU, Euratom) nr 1141/2014 av den 22 oktober 2014 om stadgar för och finansiering av europeiska politiska partier och europeiska politiska stiftelser). För närvarande har tretton partier erhållit den officiella statusen som europeiskt parti, exempelvis Europeiska folkpartiet (EPP), Europeiska socialdemokratiska partiet (PES) och Alliansen liberaler och demokrater för Europa (ALDE). Flera europeiska partier kan bilda en europeisk partigrupp.

Gällande rätt

Bestämmelser om valsedlarnas utformning och innehåll finns i 6 kap. vallagen och i valförordningen. Vid val används tre olika slags valsedlar: ”partimarkerade valsedlar” som innehåller uppgift om parti- och valbeteckning (6 kap. 1 § 1 vallagen), ”namnvalsedlar” som därutöver innehåller uppgift om kandidater (6 kap. 1 § 2 vallagen) och ”blanka valsedlar” som enbart innehåller uppgift om valbeteckning (6 kap. 1 § 3 vallagen). Utöver nämnda uppgifter får valsedlarna även innehålla viss annan information, bl.a. uppgift om för vilken valkrets valsedeln är avsedd och uppgift om huruvida det parti som valsedeln gäller för har registrerat sin partibeteckning och anmält sina kandidater (6 kap. 2 § vallagen).

I 2 kap. 1–8 §§ vallagen finns bestämmelser om registrering av partibeteckning. Enligt nuvarande ordning har partierna möjlighet att få ett visst skydd för sin partibeteckning genom att anmäla den för registrering. Genom registreringen skyddas partiet mot att andra partier registrerar samma eller en snarlik beteckning för ett val. Beteckningen motsvarar i praktiken det namn som ett parti går fram under i valet och som finns på partiets valsedlar. Partibeteckningen ska bestå av eller innehålla ord. Att partibeteckningen utöver ord även får innehålla en partisymbol som får tryckas på valsedlarna har klargjorts genom lagändringar som trätt i kraft den 1 januari 2015. Det innebär att det är frivilligt för partierna att vid ansökan om registrering, liksom vid anmälan om deltagande i val, också anmäla en partisymbol som en del av beteckningen. Syftet med reformen om att ge partierna möjlighet att använda partisymboler på valsedlarna är främst att förbättra förutsättningarna för väljare att skilja valsedlarna åt och använda en valsedel för just det parti de avser att rösta på (2 kap. 3 § 1 och 18 § 2 vallagen, prop. 2013/14:48 s. 75–83 och 91).

En förutsättning för att en registrering av en partibeteckning ska godtas är bl.a. att beteckningen inte är förväxlingsbar med någon annan beteckning som är registrerad eller som har anmälts för registrering för samma val. Beteckningen ska inte heller kunna förväxlas med en beteckning som tidigare har gällt för samma typ av val men som avregistrerats för högst fem år sedan på grund av namnbyte (2 kap. 3 §

3–4 vallagen). Detta gäller i förekommande fall även i fråga om partisymbolen. Villkoren motsvarar i dessa delar de villkor som gäller för en anmälan om deltagande i val (2 kap. 18 § 3–4 vallagen). Om en partibeteckning registreras för val till riksdagen, gäller registreringen också för val till landstings- och kommunfullmäktige i hela landet samt för val till Europaparlamentet. Om någon registrering av partibeteckningen inte sker för val till riksdagen, kan registrering av partibeteckning i princip ske endast för det val som anmälan gäller (jfr 2 kap. 5 § vallagen).

Bestämmelser om valsedlars ogiltighet finns i 13 kap. vallagen. Exempelvis följer det av 13 kap. 7 § första stycket 1–4 vallagen att en valsedel är ogiltig om den saknar partibeteckning, har mer än en partibeteckning, har en partibeteckning för ett parti som inte anmält sitt deltagande i valet enligt 2 kap., eller har kännetecken som uppenbart har gjorts med avsikt. Enligt tredje stycket ska det vid prövningen av valsedlars ogiltighet i förekommande fall bortses från en partisymbol som en väljare skriver till på en valsedel.

Sammanfattningsvis innebär den ordning som gäller i dag att en valsedel är ogiltig bl.a. om den har mer än en partibeteckning. Vidare får en partibeteckning innehålla en partisymbol. Vid prövningen av om en valsedel är ogiltig ska i förekommande fall bortses från en symbol som en väljare skriver till på en valsedel. I dag medger således inte vallagen att vid sidan av möjligheten att trycka en partibeteckning, som får innehålla en partisymbol, på valsedlarna även trycka namnet på eller logotypen för det europeiska parti som det nationella partiet har anknytning till.

Ingen reglering som tillåter användningen av europeiska partiers namn eller logotyper på valsedlar införs

Att införa en möjlighet att på valsedlarna – utöver den registrerade eller anmälda partibeteckningen – ange namnet på eller logotypen för det europeiska parti som det svenska partiet har anknytning till kan, som Europaparlamentet har framhållit, förmodas bidra till att skapa ett europeiskt politiskt medvetande hos väljaren (jfr artikel 10.4 i EU-fördraget). Därtill torde en sådan möjlighet kunna bidra till att kopplingen mellan väljarens röst på ett svenskt parti och dess påverkan på storleken för ett europeiskt parti blir tydligare.

Möjligheten att i enlighet med nya artikel 3b tillåta användningen av europeiska partiers namn eller tryckta logotyp på valsedlar väcker samtidigt en rad frågor. En central fråga gäller de svenska partiernas behov av en sådan reform. En annan fråga är om europeiska partiers namn eller logotyper bör genomgå en förväxlingsprövning i likhet med den som i dag görs av partibeteckningar och partisymboler enligt vallagen. Det kan också sättas ifråga om en möjlighet att tillåta europeiska partiers namn och logotyp på valsedlar kan påverka utrymmet för att presentera kandidaterna på valsedlarna liksom i vilken omfattning utrymmet för annan information på valsedlarna kan påverkas. Detta knyter an till en viktig aspekt som handlar om att valsedlarna ska vara utformade på ett sådant sätt att väljarna kan tillgodogöra sig det skrivna innehållet på dem (jfr prop. 2013/14:48 s. 82). Ytterligare

frågeställningar rör bl.a. hur ett sådant förslag i övrigt skulle påverka valadministrationen och vilka de ekonomiska konsekvenserna av ett förslag skulle bli.

Med det sagt är det inte möjligt att utan ingående överväganden föreslå att det vid sidan av den ordning som gäller i dag ska införas en särskild reglering genom vilken partierna ges en möjlighet att på valsedlarna även ange namnet på eller logotypen för det europeiska parti som det nationella partiet har anknytning till. Den korta tid som står till buds för att genomföra arbetet med att godkänna ändringsbeslutet medger inte att sådana överväganden nu görs. Det är också upp till varje medlemsstat att bestämma om de möjligheter som regleras i nya artikel 3b i valrättsakten ska införas. Några lagändringar med anledning av artikel 1.3 i den del som avser synliggörande av europeiska politiska partiers namn eller logotyp på valsedlar i ändringsbeslutet föreslås därför inte. Frågan kan vid behov ses över i ett annat sammanhang.

5.2.5 Röstningsformer

Bedömning: Det behövs inga lagändringar med anledning av artikel 1.4 om röstningsformer i ändringsbeslutet.

Regleringen i rådets ändringsbeslut

Av en ny artikel som införs genom ändringsbeslutet, 4a, framgår att medlemsstaterna får erbjuda möjlighet till förtidsröstning, poströstning, elektronisk röstning och röstning via internet i val till Europaparlamentet. Om detta erbjuds ska medlemsstaterna anta åtgärder som är tillräckliga för att säkerställa i synnerhet att resultatet är tillförlitligt, att röstningen är hemlig och att personuppgifterna skyddas i enlighet med tillämplig unionslagstiftning. Artikel 4a har sin grund i Europaparlamentets förslag som dock endast avsåg möjligheten att använda elektronisk röstning och brevröstning. I Europaparlamentets betänkande anges att förslaget i denna del syftar till att göra det enklare att rösta för unionsmedborgare med nedsatt rörlighet och för dem som bor utomlands (Europaparlamentets betänkande, s. 20).

Det finns flera röstningsformer i Sverige

I Sverige finns det flera sätt att rösta på. Bestämmelser om röstning finns i 7 kap. vallagen. Av 7 kap. 1 § vallagen framgår bl.a. att förutom att väljare kan rösta på valdagen kan de förtidsrösta eller rösta genom ambulerande röstmottagare, bud eller brev.

Väljare som vistas utomlands eller ombord på ett fartyg i utrikes fart får rösta genom brev (7 kap. 11 § vallagen). I 10 kap. vallagen finns bestämmelser om röstmottagning i röstningslokal, dvs. i den lokal där förtidsröstningen äger rum. Vid ordinarie val till bl.a. Europaparlamentet får röstmottagningen påbörjas i röstningslokaler som en kommun har anordnat tidigast den artonde dagen före valdagen och hos en utlandsmyndighet tidigast den tjugofjärde dagen före valdagen (10 kap. 2 § vallagen). Det ska fortlöpande föras anteckningar över röstmottagningen i en röstningslokal. Om röstmottagningen avbryts ska

anteckningarna och det valmaterial som tagits emot förvaras på ett säkert sätt under avbrottet. Anteckningarna och det valmaterial som tagits emot ska också förvaras avskilt och på ett säkert sätt i avvaktan på rösträkningen (10 kap. 7 § vallagen).

Av de utpekade röstningsformerna i nya artikel 4a i erbjuds alltså redan i dag möjlighet att förtidsrösta och att poströsta, dvs. att rösta genom brev.

Vid framtagandet av 2005 års vallag gjorde regeringen bedömningen att elektroniska röstningsförfaranden vid allmänna val inte borde införas. Regeringen ansåg att frågan om att införa sådana förfaranden borde anstå till dess det fanns tillräckliga erfarenheter av användning av elektroniska förfaranden vid lokala rådslag eller andra liknande aktiviteter där de säkerhets- och demokratiaspekter som aktualiseras vid ett val har kunnat bli föremål för en noggrann prövning och utvärdering (prop. 2004/05:163 s. 87–88). 2011 års vallagskommitté (Ju 2011:13) hade i uppdrag att bl.a. överväga möjligheterna att införa e-röstning vid allmänna val, val till Europaparlamentet och nationella folkomröstningar. I uppdraget ingick att överväga system som bygger på att röstning sker både i kontrollerade miljöer (vallokaler och röstningslokaler) och i okontrollerade miljöer (via internet från andra platser än vallokaler och röstningslokaler). I sitt slutbetänkande E-röstning och andra valfrågor (SOU 2013:24) föreslog kommittén bl.a. att en ny kommitté ska tillsättas med uppdrag att närmare överväga förutsättningarna för att införa ett e-röstningssystem och, om krav på säkerhet m.m. kan uppfyllas, redovisa de förutsättningar som bör gälla för e-röstning i begränsad omfattning vid de allmänna valen 2018. För närvarande pågår inget arbete med den inriktningen i Regeringskansliet. Det finns inte förutsättningar att inom ramen för denna promemoria överväga frågan om att införa elektroniska röstningsförfaranden vid bl.a. val till Europaparlamentet.

Tillförlitliga resultat, skyddet för valhemligheten och skyddet av personuppgifter

I grundlag finns vissa grundläggande bestämmelser om bl.a. riksdagens storlek, valperioder, rösträtt och valbarhet samt fördelning av mandat i riksdagsval. Att valen ska vara fria, hemliga och direkta följer också av grundlag (3 kap. 1 § regeringsformen). Förfarandet vid allmänna val på riksnivå liksom på regional och lokal nivå, och vid val till Europaparlamentet, regleras i övrigt i vallagen. Vallagen fastställer alltså hur val till riksdag, landstingsfullmäktige, kommunfullmäktige och Europaparlamentet ska genomföras (1 kap. 1 § vallagen, prop. 2004/05:163 s. 67–68 och s. 107). Val i Sverige av ledamöter i Europaparlamentet ska ske på ett sätt som så nära som möjligt ansluter till den ordning som gäller vid val till riksdagen (prop. 1994/95:154 s. 27). Vid val till Europaparlamentet säkerställs valresultatets tillförlighet, skyddet för valhemligheten och skyddet av personuppgifter således på samma sätt som vid valen till riksdag, landstingsfullmäktige och kommunfullmäktige.

Vallagens bestämmelser om genomförande av val, som bl.a. inbegriper sättet att rösta, hur man gör i ordning en röst, hanteringen av valmaterial och räkning av röster, syftar till att trygga fria och hemliga val och

säkerställa att valresultatet är tillförlitligt. Skyddet av personuppgifter säkerställs genom bl.a. Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 av den 27 april 2016 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning) som utgör den generella regleringen om behandling av personuppgifter. Denna förordning är i alla delar bindande och direkt tillämplig i varje medlemsstat. I lagen (2018:218) med kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning finns kompletterande nationella bestämmelser till dataskyddsförordningen. I lagen (2001:183) om behandling av personuppgifter i verksamhet med val och folkomröstningar finns särskilda bestämmelser om behandling av personuppgifter i den centrala valmyndighetens och länsstyrelsernas verksamhet med val och folkomröstning enligt vallagen, folkomröstningslagen (1979:369) och lagen (1994:692) om kommunala folkomröstningar. I lagen finns också bestämmelser om personuppgiftsbehandling i den centrala valmyndighetens, Sametingets och länsstyrelsens verksamhet med val enligt sametingslagen (1992:1433). Till den aktuella lagen hör förordningen (2002:61) om behandling av personuppgifter i verksamhet med val, som bl.a. innehåller vissa bestämmelser om överföring av personuppgifter till tredjeland och utlämnande av uppgifter till enskilda på medium för automatiserad behandling.

Sammanfattning

Vid val till Europaparlamentet erbjuds redan i dag olika röstningsformer i Sverige, däribland förtidsröstning och brevröstning. Någon möjlighet att rösta elektroniskt eller att rösta via internet finns inte. Regleringen i grundlag och i vallagen, liksom regleringen på personuppgiftsområdet, svarar mot de krav som ställs i rådets ändringsbeslut om att de medlemsstater som erbjuder bl.a. förtidsröstning och brevröstning ska vidta åtgärder som är tillräckliga för att säkerställa i synnerhet att resultatet är tillförlitligt, att röstningen är hemlig och att personuppgifter skyddas i enlighet med tillämplig unionslagstiftning. Det behövs därmed inga lagändringar för att uppfylla de krav som artikel 1.4 i ändringsbeslutet ställer.

5.2.6 Påföljder vid dubbel röstning

Bedömning: Det behövs inga lagändringar med anledning av artikel 1.5 i den del som avser påföljder vid dubbel röstning i ändringsbeslutet.

Enligt artikel 1.5 i ändringsbeslutet ska artikel 9 i valrättsakten ersättas av en ny artikel med två punkter. Innehållet i nuvarande artikel 9 förs över till den nya artikel 9.1, i vilken anges att ingen får rösta mer än en gång vid val av ledamöter till Europaparlamentet. Ändringen är av redaktionell karaktär. I den nya artikel 9.2 föreskrivs att medlemsstaterna ska vidta nödvändiga åtgärder för att se till att dubbel röstning i val till

Europaparlamentet bemöts med effektiva, proportionella och avskräckande påföljder.

Några EU-rättsliga regler som uppställer krav på medlemsstaterna att införa sanktioner mot dubbel röstning finns inte sedan tidigare. Däremot är frågan om att införa sanktioner vid dubbel röstning inte ny. Tidigare förhandlingar rörande rådets direktiv 93/109/EG, se avsnitt 3.2, strandade på grund av svårigheter att komma överens i denna fråga.

Av 17 kap. 8 § brottsbalken framgår bl.a. att den som vid val till allmän befattning eller vid annan utövning av rösträtt i allmänt ärende söker hindra omröstningen eller förvanska dess utgång eller annars otillbörligen inverka på omröstningen döms för otillbörligt verkande vid röstning till böter eller fängelse i högst sex månader eller, om brottet är grovt, till fängelse i högst fyra år. För paragrafens tillämplighet förutsätts att det är fråga om val till allmän befattning eller annan utövning av rösträtt i allmänt ärende. Med val till allmän befattning avses väsentligen val till riksdag, landstingsfullmäktige och kommunfullmäktige. Även val till Europaparlamentet bör omfattas (Karnov – internetkommentaren till 17 kap. 8 § brottsbalken). Att t.ex. rösta i flera valdistrikt innefattar uppenbarligen ett ingrepp i förrättningen ägnat att otillbörligen inverka på omröstningsresultatet och faller under paragrafen (NJA II 1948 s. 320 och Brottsbalken En kommentar Kap. 13–24, Holmqvist m.fl., maj 2012, BrB 17:8 s. 3). Även dubbel röstning i valet till Europaparlamentet får anses falla under den straffrättsliga regleringen eftersom en sådan åtgärd är ägnad att otillbörligen inverka på omröstningsresultatet.

I denna promemoria görs bedömningen att Sverige uppfyller kravet på att medlemsstaterna ska vidta nödvändiga åtgärder för att bemöta dubbel röstning genom den straffrättsliga regleringen om otillbörligt verkande vid röstning i 17 kap. 8 § brottsbalken. De nya skyldigheter som följer av artikel 1.5 i ändringsbeslutet på att fall av dubbel röstning ska bemötas med effektiva, proportionella och avskräckande påföljder bedöms alltså vara uppfyllda. Mot denna bakgrund finns det inget behov av lagändringar.

5.2.7 Rösträtt för unionsmedborgare bosatta i tredjeland

Bedömning: Det behövs inga lagändringar med anledning av artikel 1.6 i den del som avser rösträtt för unionsmedborgare bosatta i tredjeland i ändringsbeslutet.

Enligt en ny artikel, 9a, som genom ändringsbeslutet införs i valrättsakten får medlemsstaterna i enlighet med sina nationella valförfaranden vidta nödvändiga åtgärder så att deras medborgare som är bosatta i ett tredjeland kan rösta i valet till Europaparlamentet (se avsnitt 3.3.2 om utformningen av den svenska språkversionen). Artikeln har sin grund i Europaparlamentets förslag som bl.a. ställde upp ett obligatoriskt krav på att alla unionsmedborgare, även de som är bosatta eller arbetar i ett tredjeland, ska ha rätt att rösta i val till Europaparlamentet. I Europaparlamentets betänkande motiveras förslaget i denna del med att unionsmedborgare som är bosatta utanför unionen bör ha samma rätt att

delta i val till Europaparlamentet som de som är bosatta i unionen (Europaparlamentets betänkande, s. 25).

I EU-fördraget finns bestämmelser om demokratisk jämlikhet och om representativ demokrati. Av bestämmelserna följer bl.a. att varje medborgare i en medlemsstat ska ha unionsmedborgarskap och ha rätt att delta i unionens demokratiska liv (artiklarna 9 och 10 i EU-fördraget). Enligt artikel 20.2 b i EUF-fördraget ska unionsmedborgare ha rösträtt och valbarhet i val till Europaparlamentet samt vid kommunala val i den medlemsstat där unionsmedborgaren är bosatt på samma villkor som medborgarna i den staten. Varje unionsmedborgare som är bosatt i en medlemsstat där han inte är medborgare ska ha rösträtt och vara valbar vid val till Europaparlamentet i den medlemsstat där han är bosatt, på samma villkor som medborgarna i den staten (artikel 22.2 i EUF-fördraget), om inget annat följer av de närmare bestämmelser som rådet antar med enhälligt beslut i enlighet med artikel 223.1 EUF-fördraget. Eftersom den aktuella bestämmelsen i rådets ändringsbeslut inte är tvingande finns det inget EU-rättsligt krav på att unionsmedborgare som är bosatta i tredjeland ska ha en rätt att rösta i val till Europaparlamentet.

Rösträtt vid val till riksdagen har varje svensk medborgare som är eller någon gång har varit bosatt i riket och har fyllt arton år (3 kap. 4 § regeringsformen, se även prop. 1994/95:154 s. 30). Den som har rösträtt vid val till riksdagen har rösträtt också vid val till Europaparlamentet (1 kap. 4 § vallagen). För svenska medborgare bosatta i utlandet finns det möjlighet att brev rösta och att rösta i röstningslokal inrättad av utlandsmyndighet (7 kap. 1 § vallagen). Den förteckning över dem som är röstberättigade i valet som upprättas för varje valdistrikt (röstlängd) ska grundas på de uppgifter som 30 dagar före valdagen finns i folkbokföringsdatabasen (5 kap. 1 § vallagen). Svenska medborgare som inte längre är folkbokförda här i landet ska tas upp i röstlängden under tio år från den dag som folkbokföringen upphörde. Därefter ska de, för tio år i sänder, tas med i röstlängden endast om de skriftligen hos Skatteverket har anmält sin adress. Avges en röst från en person som inte har tagits upp i röstlängden men som i övrigt uppfyller kraven för rösträtt, ska väljaren läggas till i röstlängden. Rösten ska alltid ses som en anmälan om att tas med i röstlängden, även om den tagits emot senare än dagen före valdagen för att beaktas i det aktuella valet (5 kap. 2 § vallagen).

I stort sett har alltså alla svenska medborgare rätt att rösta vid val till Europaparlamentet. Svenska medborgare som aldrig har varit bosatta i Sverige omfattas dock inte av rösträtten. Denna ordning framstår som ändamålsenlig och har funnits under mycket lång tid. En ändring bedöms bl.a. kräva stora valadministrativa omställningar. Mot denna bakgrund och med hänsyn till att ändringsbeslutet inte kräver det, görs bedömningen att det inte finns skäl att ändra den gällande regleringen om rösträtt.

5.2.8 Informationsutbyte mellan kontaktmyndigheter i medlemsstaterna

Bedömning: Det behövs inga lagändringar med anledning av artikel 1.6 i den del som avser informationsutbyte mellan kontaktmyndigheter i medlemsstaterna i ändringsbeslutet.

Regleringen i rådets ändringsbeslut

Av artikel 1.6 i ändringsbeslutet följer att en ny artikel, 9b, ska införas i valrättsakten. Den nya artikeln reglerar informationsöverföring mellan behöriga myndigheter. Av artikel 9b.1 framgår att varje medlemsstat ska utse en kontaktmyndighet med ansvar för att utbyta uppgifter om väljarna och kandidaterna med sina motsvarigheter i de andra medlemsstaterna. Enligt artikel 9b.2 ska myndigheten, uttan att det påverkar medlemsstaternas nationella bestämmelser om upptagning av väljare i röstlängden och anmälan av kandidater, senast sex veckor före den första dagen i valperioden inleda överföringen till dessa motsvarigheter av de uppgifter som anges i rådets direktiv 93/109/EG.

Innehållet i artikeln har sin grund i Europaparlamentets förslag som emellertid endast omfattade väljare. I Europaparlamentets betänkande anges att förslaget i den delen syftar till att förbättra samordningen mellan medlemsstaternas förvaltningar för att förhindra dubbel röstning.

Som framgår av artikel 9b.2 är syftet inte att harmonisera medlemsstaternas bestämmelser om upptagning av väljare i röstlängd och anmälan av kandidater. I stället innebär regleringen att den överföring av uppgifter som ska inledas vid den stadgade tidpunkten endast avser sådan information som då finns tillgänglig. Uppgifter som kommer in först senare ska skickas löpande på samma sätt som görs i dag. Enligt artikel 10.1 i valrättsakten ska val till Europaparlamentet hållas den dag och den tid som varje medlemsstat fastställer; denna dag ska för samtliga medlemsstater infalla under samma period, som ska börja en torsdag morgon och sluta närmast följande söndag. Sexveckorsfristen i artikel 9b.2 ska således beräknas med utgångspunkt från det datum som infaller på torsdagen i den valperioden. Som nämns i avsnitt 3.4 kommer nästa valperiod till Europaparlamentet att äga rum mellan den 23 och 26 maj 2019. Det innebär att valperioden för 2019 års val till Europaparlamentet inleds den 23 maj 2019.

Direktiv 93/109/EG ändrades senast genom direktiv 2013/1/EU, jfr avsnitt 3.2. Såväl direktivet som ändringsdirektivet har genomförts i svensk rätt genom ändringar i vallagen (prop. 1994/95:154, prop. 1996/97:70, prop. 2004/05:163 och prop. 2013/14:37).

Det behövs ingen reglering för utseende av en kontaktmyndighet

Enligt 2 § förordningen (2007:977) med instruktion för Valmyndigheten ska myndigheten ansvara centralt för genomförandet av val och folkomröstningar och i övrigt fullgöra de uppgifter som myndigheten har enligt lag eller förordning. Valmyndigheten utpekas som kontaktpunkt för utbyte av information med myndigheter i andra medlemsstater i flera bestämmelser i vallagen vilka har tillkommit som en följd av direktiv 93/109/EG och direktiv 2013/1/EU. Valmyndigheten ska t.ex. skicka

underrättelse om en unionsmedborgare som har förklarat att han eller hon vill kandidera vid val till Europaparlamentet i Sverige till den behöriga myndigheten i den stat där personen är medborgare (2 kap. 11 § vallagen). Valmyndigheten ska också lämna vissa upplysningar om kandidatur och valbarhet för svenska medborgare om en behörig myndighet i en annan medlemsstat begär det (2 kap. 11 a § vallagen). Om en unionsmedborgare har tagits upp i röstlängden ska vidare en underrättelse skickas till den behöriga myndigheten i den stat där väljaren är medborgare (5 kap. 3 § vallagen). På motsvarande sätt är det Valmyndigheten som av en annan myndighet i någon annan medlemsstat ska underrättas om att en person som vid val till Europaparlamentet är upptagen i röstlängd här i landet också är upptagen i röstlängd i ett annat land (5 kap. 5 § vallagen).

Enligt den gällande ordningen är det således Valmyndigheten som ansvarar för informationsutbytet enligt direktiv 93/109/EG. Följaktligen är det Valmyndigheten som ansvarar för att utbyta uppgifter om väljarna och kandidaterna med sina motsvarigheter i de andra länderna. Valmyndigheten har anmälts som kontaktpunkt för informationsutbytet enligt artikel 1.1.c p. 5 i rådets direktiv 2013/1/EU (prop. 2013/14:37 s. 20). En sådan anmälan kan ske genom ett administrativt förfarande och fordrar därför inga ändringar eller tillägg i vallagen.

Mot denna bakgrund saknas skäl att genom en särskild reglering utse Valmyndigheten till kontaktmyndighet i Sverige.

Det behövs ingen reglering om tidsfrist för informationsutbytet

Valförfarandet skiljer sig åt i de olika medlemsstaterna. Detta påverkar bl.a. vid vilken tidpunkt information kan lämnas av medlemsstaterna. Möjligheterna att identifiera medborgare i nationella register påverkas vidare av vilken information som finns tillgänglig. Med anledning av detta och med hänsyn till att information om väljare och kandidater registreras och utbyts på nationella språk, är informationsutbyte förhållandevis administrativt betungande för de nationella behöriga myndigheterna och inte så effektivt som vore önskvärt. Detta förhållande framhålls i Valmyndighetens rapport om erfarenheter från valen 2014–2015 (Rapport 2015:1, Erfarenheter från valen 2014–2015, Valmyndigheten, s. 6–7). I den rapporten konstaterar Valmyndigheten att informationsutbytet mellan medlemsstaterna fungerade bristfälligt 2014 och att det bl.a. hade att göra med att det var svårt att identifiera personerna som skulle strykas vilket beror på att länderna efterfrågar olika uppgifter för identifiering av en person. Vidare framgår av rapporten att medlemsstaterna inte har samma kvalifikationsdag för rösträtt och att allt informationsutbyte därför inte kan ske före ett visst datum (a. a. s. 7).

Detaljerade bestämmelser om behöriga myndigheters informationsutbyte finns i rådets direktiv 93/109/EG. Enligt artikel 13 i det direktivet ska medlemsstaten där unionsmedborgaren är bosatt men där han eller hon inte är medborgare (bosättningsstaten) i tillräckligt god tid före valet förse medlemsstaten där unionsmedborgaren är medborgare (hemstaten) med information om väljare som finns upptagna i röstlängden eller som kandiderar. Den information som ska överföras regleras närmare i

artiklarna 9 och 10 i direktivet. På grundval av den information som hemstaten får från bosättningsstaten ska hemstaten vidta lämpliga åtgärder för att säkerställa att dess medborgare inte röstar mer än en gång eller kandiderar i mer än en medlemsstat. Sådana åtgärder, som ska grundas på den nationella lagstiftningen i hemstaten, kan t.ex. bestå i att medborgaren stryks från röstlängden eller inte godtas som kandidat i valet i hemstaten. Den tidsfrist för informationsutbyte som föreskrivs i det nu aktuella ändringsbeslutet får anses innebära en precisering av den tidsfrist som anges i artikel 13 i nämnda direktiv. En följd av att tidsfristen i ändringsbeslutet ska gälla utan att de nationella bestämmelserna om upptagning av väljare i röstlängden och anmälan av kandidater påverkas är att den information som ska överföras kommer att finnas tillgänglig vid olika tidpunkter i medlemsstaterna, vilket också Valmyndigheten pekar på i sin erfarenhetsrapport.

Enligt 2 kap. 11 § första stycket vallagen ska en unionsmedborgare som inte är svensk medborgare och som önskar kandidera vid val till Europaparlamentet inkomma med en egenhändigt undertecknad försäkran till Valmyndigheten. Den försäkran ska innehålla vissa personuppgifter, uppgifter om röstlängd och en förklaring att han eller hon inte kandiderar vid val till Europaparlamentet i någon annan stat och inte genom ett rättsligt avgörande eller administrativt beslut har förlorat sin valbarhet i sin hemstat. När en unionsmedborgare har förklarat att han eller hon vill kandidera vid val till Europaparlamentet i Sverige och att han eller hon inte har förlorat sin valbarhet i hemstaten, ska Valmyndigheten skicka en underrättelse om detta till den behöriga myndigheten i den stat där personen är medborgare (2 kap. 11 § andra stycket vallagen). Valmyndigheten ska också begära upplysningar från den behöriga myndigheten i den stat där personen är medborgare om huruvida personen har förlorat sin valbarhet i hemstaten (2 kap. 11 a § första stycket vallagen). En sådan underrättelse respektive begäran skickas omgående efter att försäkran har lämnats till Valmyndigheten. Det går alltså att sluta sig till att Valmyndigheten, redan enligt den ordning som gäller i dag, kan inleda överföringen av tillgänglig information om kandidater senast sex veckor före den första dagen i valperioden. Det är Valmyndigheten som inför varje val bestämmer när försäkran senast ska lämnas (2 kap. 13 § första stycket 3 vallagen). Inför 2019 års val till Europaparlamentet har Valmyndigheten bestämt att försäkran ska lämnas in senast den 28 februari 2019 respektive senast den 1 april 2019.

I sammanhanget kan även nämnas att för det fall en behörig myndighet i en annan medlemsstat begär upplysningar från Valmyndigheten om huruvida en svensk medborgare som vill kandidera i val till Europaparlamentet i den andra staten har förlorat sin valbarhet här, ska Valmyndigheten så snart som möjligt och senast inom fem arbetsdagar från det att begäran togs emot lämna upplysningar om kandidatens valbarhet i val till Europaparlamentet i Sverige till den myndighet som lämnat begäran (2 kap. 11 a § andra stycket vallagen).

Enligt 5 kap. 1 § vallagen ska Valmyndigheten inför varje val upprätta en förteckning för varje valdistrikt över dem som är röstberättigade i valet (röstlängd). Röstlängderna ska grundas på de uppgifter som 30 dagar före valdagen finns i folkbokföringsdatabasen och i fastighets-

registret. Av 5 kap. 3 § första stycket vallagen framgår att unionsmedborgare som inte är svenska medborgare ska tas upp i röstlängd endast om de fyller 18 år senast på valdagen, är folkbokförda här i landet eller är bosatta här men enligt 5 § andra stycket folkbokföringslagen (1991:481) inte ska folkbokföras här och om de senast 30 dagar före valdagen skriftligen hos länsstyrelsen anmäler att de vill bli upptagna i röstlängden. I anmälan ska vidare vissa personuppgifter och uppgifter om röstlängd anges och unionsmedborgaren ska försäkra att han eller hon inte kommer att rösta i en annan medlemsstat. Underrättelse om att någon har tagits upp i röstlängd ska skickas till behöriga myndigheter i den stat där väljaren är medborgare (5 kap. 3 § andra stycket vallagen). Röstlängden skapas direkt efter att 30-dagarsgränsen har passerat. Det innebär för svenskt vidkommande att information om väljare som är upptagna i röstlängd finns tillgänglig först efter att den tidsgränsen har passerat. Tidpunkten för när informationsöverföringen till kontaktmyndigheter i andra medlemsstater kan inledas är alltså direkt avhängig hur de svenska bestämmelserna om upptagning av väljare i röstlängden är utformade. De svenska bestämmelserna om upptagning av väljare i röstlängden innebär alltså att informationsöverföringen kan inledas först när röstlängden har upprättats. I praktiken skickas underrättelsen strax efter det att röstlängden har upprättats. Inför 2019 års val till Europaparlamentet fastställs röstlängden den 26 april 2019 och underrättelser kommer att skickas i nära anslutning till det datumet. Eftersom den nya artikel 9b.2 inte ska påverka de nationella bestämmelserna om upptagning av väljare i röstlängden görs bedömningen att någon ändring av den befintliga ordningen inte är påkallad.

Hur skyddet av personuppgifter säkerställs redovisas i avsnitt 5.2.5.

Mot bakgrund av det nu sagda – och med utgångspunkten att de svenska bestämmelserna om upptagning av väljare i röstlängden och om anmälan av kandidater inte ska påverkas – är slutsatsen i denna promemoria att Valmyndigheten inom ramen för den befintliga ordningen kan följa den tidsfrist som föreskrivs i ändringsbeslutet. Med hänsyn till detta och då tidsfristen direkt framgår av ändringsbeslutet saknas skäl att uttryckligen reglera tidsfristen i lag.

Sammanfattningsvis kan alltså de skyldigheter som följer av ändringsbeslutets artikel 1.6 i den del som avser informationsutbyte mellan kontaktmyndigheter uppfyllas utan lagändringar.

5.2.9 Lagen (1994:1500) med anledning av Sveriges anslutning till Europeiska unionen ändras inte

Bedömning: Det behövs inga ändringar i anslutningslagen med anledning av ändringsbeslutet.

I Sverige tillämpas den principen att ett internationellt avtal som Sverige har tillträtt inte omedelbart blir en del av den svenska rätten, utan på ett eller annat sätt måste införlivas med svensk rätt för att bli gällande inför svenska domstolar och andra myndigheter. En sådan metod är inkorporering. Inkorporering innebär att det i en lag eller annan författning anges att det internationella avtalet eller delar av det ska gälla

i Sverige. Detta innebär i sin tur att avtalsbestämmelserna, utan att omarbetas, överförs till svensk rätt och blir direkt tillämpliga som svensk författningstext. En annan metod är transformering. Denna metod innebär att det internationella avtalet eller delar av det omarbetas till svensk författningstext. Överensstämmer de materiella bestämmelserna med innehållet i gällande svensk rätt, krävs dock inte ny lagstiftning.

Mot bakgrund av detta dualistiska synsätt på förhållandet mellan svensk rätt och traktaträtt ansågs det krävas någon form av nationell lagstiftning för att 1994 års anslutningsfördrag skulle kunna införlivas med svensk rätt (prop. 1994/95:19, del 1, s. 500). Övergripande bestämmelser om Sveriges anslutning har därför tagits in i lagen (1994:1500) med anledning av Sveriges anslutning till Europeiska unionen, den s.k. anslutningslagen. I anslutningslagen föreskrivs att anslutningsfördraget och de grundläggande fördragen m.m. gäller här i landet med den verkan som följer av fördragen (2 §). Vidare föreskrivs i 3 § i lagen att Europeiska unionens beslut gäller här i landet i den omfattning och med den verkan som följer av de fördrag och andra instrument som anges i 4 och 5 §§. I 4 och 5 §§ räknas de fördrag och andra instrument upp som avses i 2 och 3 §§. I 4 § punkten 9 anges akten den 20 september 1976 om allmänna direkta val av företrädare i församlingen (Europaparlamentet), dvs. valrättsakten, samt beslutet av Europeiska unionens råd av den 25 juni och den 23 september 2002 om ändring av nämnda akt. Anledningen till att denna hänvisning finns i anslutningslagen är att valrättsakten och 2002 års ändringsbeslut har status som fördrag och utgör EU:s primärrätt. Som konstateras i avsnitt 4 har ändringsbeslutet inte den statusen utan är en del av EU:s sekundärrätt. Det innebär att ändringsbeslutet enligt 3 § i anslutningslagen kommer att gälla här i landet i den omfattning och med den verkan som följer av bl.a. fördragen. Med hänsyn till detta saknas skäl att i anslutningslagen lägga till en hänvisning till ändringsbeslutet.

6 Ekonomiska och andra konsekvenser

<p>Bedömning: Ändringsbeslutet föranleder inte några kostnadsökningar eller andra konsekvenser för staten eller kommunerna som leder till behov av ökade anslag.</p>

Som närmare beskrivs i föregående avsnitt föreslås inga lagändringar med anledning av rådets beslut om ändring av valrättsakten. Beslutet blir bindande när det har trätt i kraft.

När det gäller ändringsbeslutet i den del som avser påföljder vid dubbel röstning i val till Europaparlamentet (artikel 1.5) bedöms de skyldigheter som följer av artikeln vara uppfyllda redan genom regleringen i 17 kap. 8 § brottsbalken. Det är alltså inte fråga om någon ny kriminalisering. Ändringen bedöms inte föranleda några kostnadsökningar eller andra konsekvenser för domstolarna eller andra statliga myndigheter som leder till behov av ökade anslag.

Det finns sedan tidigare ett informationsutbyte mellan medlemsstaternas behöriga myndigheter för att säkerställa att det inte

förekommer dubbel röstning och dubbla kandidaturer. Valmyndigheten ansvarar för det informationsutbytet. Den precisering av tidsfristen som följer av ändringsbeslutet i den del som avser informationsutbyte mellan kontaktnmyndigheter i medlemsstaterna (artikel 1.6) ska inte påverka nationella bestämmelser om upptagning av väljare i röstlängden och anmälan av kandidater. Tidsfristen antas inte medföra något behov av anpassningar av arbetsrutiner hos Valmyndigheten. Sammantaget bedöms ändringen inte medföra ökade kostnader för myndigheten.

Ändringsbeslutet bedöms inte heller i övrigt föranleda några kostnadsökningar eller andra konsekvenser för statliga myndigheter eller kommuner som leder till behov av ökade anslag.

Ändringsbeslutet bedöms inte medföra några konsekvenser för den kommunala självstyrelsen, enskilda organ, brottsligheten eller det brottsförebyggande arbetet, sysselsättning och offentlig service i olika delar av landet, små företag, jämställdheten mellan kvinnor och män eller möjligheten att nå de integrationspolitiska målen.

Europaparlamentets resolution om reform av vallagen i EU

P8_TA(2015)0395

Europaparlamentets resolution av den 11 november 2015 om reformen av vallagen i Europeiska unionen (2015/2035(INL))

Europaparlamentet utfärdar denna resolution

– med beaktande av akten om allmänna direkta val av ledamöter av Europaparlamentet (nedan kallad valakten), som utgör en bilaga till rådets beslut av den 20 september 1976, med senare ändringar¹, särskilt artikel 14,

– med beaktande av fördragen och särskilt av artiklarna 9, 10, 14 och 17.7 i fördraget om Europeiska unionen (EU-fördraget) och artiklarna 22, 223.1 och 225 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget) samt artikel 2 i protokoll nr 1 om de nationella parlamentens roll i Europeiska unionen,

– med beaktande av protokoll nr 7 om Europeiska unionens immunitet och privilegier,

– med beaktande av sina tidigare resolutioner om Europaparlamentets valförfarande, särskilt sina resolutioner av den 15 juli 1998 om utarbetandet av ett förslag till ett valsysteem som omfattar gemensamma principer för val av Europaparlamentets ledamöter², av den 22 november 2012 om 2014 års val till Europaparlamentet³ och av den 4 juli 2013 om förbättring av den praktiska organisationen i samband med valet till Europaparlamentet 2014⁴,

– med beaktande av sin resolution av den 13 mars 2013 om Europaparlamentets sammansättning inför valet 2014⁵,

– med beaktande av kommissionens rekommendation 2013/142/EU av den 12 mars 2013 om att göra valen till Europaparlamentet mer demokratiska och se till att de genomförs på ett effektivare sätt⁶,

– med beaktande av kommissionens meddelande av den 8 maj 2015 Rapport om 2014 års val till Europaparlamentet (COM(2015)0206),

– med beaktande av bedömningen av det europeiska mervärdet med en reform av Europeiska unionens vallag⁷,

¹ Rådets beslut 76/787/EKSG, EEG, Euratom (EGT L 278, 8.10.1976, s. 1), ändrat genom rådets beslut 93/81/Euratom, EKSG, EEG (EGT L 33, 9.2.1993, s. 15) och rådets beslut 2002/772/EG, Euratom (EGT L 283, 21.10.2002, s. 1).

² EGT C 292, 21.9.1998, s. 66.

³ Antagna texter, P7_TA(2012)0462.

⁴ Antagna texter, P7_TA(2013)0323.

⁵ Antagna texter, P7_TA(2013)0082.

⁶ EUT L 79, 21.3.2013, s. 29.

⁷ PE 558.775.

[http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2015/558775/EPRS_IDA\(2015\)558775_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2015/558775/EPRS_IDA(2015)558775_EN.pdf)

- med beaktande av ramavtalet av den 20 oktober 2010 om förbindelserna mellan Europaparlamentet och kommissionen⁸,
- med beaktande av rådets direktiv 93/109/EG av den 6 december 1993 om fastställande av närmare bestämmelser för rösträtt och valbarhet vid val till Europaparlamentet för unionsmedborgare som är bosatta i en medlemsstat där de inte är medborgare⁹,
- med beaktande av Europaparlamentets och rådets förordning (EU, Euratom) nr 1141/2014 av den 22 oktober 2014 om stadgar för och finansiering av europeiska politiska partier och europeiska politiska stiftelser¹⁰, särskilt artiklarna 13, 21 och 31,
- med beaktande av Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna (nedan kallad stadgan), särskilt artiklarna 11, 23 och 39,
- med beaktande av artiklarna 45 och 52 i arbetsordningen,
- med beaktande av betänkandet från utskottet för konstitutionella frågor (A8 0286/2015), och av följande skäl:

A. Artikel 223 i EUF-fördraget ger Europaparlamentet rätt att initiera reformen av sitt eget valförfarande i syfte att utforma ett förfarande som är enhetligt i hela unionen eller som överensstämmer med principer som är gemensamma för samtliga medlemsstater, och att ge sitt godkännande i detta sammanhang.

B. En reform av Europaparlamentets valförfarande bör ha som mål att öka den demokratiska och gränsöverskridande dimensionen hos valen till Europaparlamentet och den demokratiska legitimiteten för unionens beslutsprocess, stärka unionsmedborgarskapet som koncept, förbättra Europaparlamentets funktionssätt och unionens styrning, ge Europaparlamentets arbete mer legitimitet, stärka principerna om likvärdig status i samband med val och lika möjligheter, öka effektiviteten i systemet för genomförande av val till Europaparlamentet och föra ledamöterna av Europaparlamentet närmare sina väljare, särskilt de yngsta bland dem.

C. Vid reformen av valförfarandet är det viktigt inte bara att respektera subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna, utan också att inte införa enhetlighet för sakens skull.

D. Möjligheten att ta fram ett enhetligt valförfarande på grundval av allmänna direkta val har funnits med i fördragen sedan 1957.

E. EU:s framtid hotas av att valskolket vid val till Europaparlamentet successivt ökar, särskilt bland de yngsta väljarna, och av det bristande intresset hos allmänheten för EU frågorna, och därför behövs idéer som kan bidra till att den europeiska demokratin får nytt liv.

⁸ EUT L 304, 20.11.2010, s. 47.

⁹ EUT L 329, 30.12.1993, s. 34.

¹⁰ EUT L 317, 4.11.2014, s. 1.

F. En verklig harmonisering av förfarandet för val till Europaparlamentet i alla medlemsstater skulle bättre kunna främja rätten för alla unionsmedborgare att på lika villkor delta i unionens demokratiska liv och samtidigt stärka den politiska dimensionen av den europeiska integrationen.

G. Europaparlamentets befogenheter har gradvis ökat sedan det första direkta valet 1979. Europaparlamentet har nu samma status som medlagstiftare som rådet på de flesta av unionens politikområden, i synnerhet som ett resultat av Lissabonfördragets ikraftträdande.

H. Med Lissabonfördraget förändrades mandatet för ledamöterna av Europaparlamentet, så att de blev direkta företrädare för unionens medborgare¹¹ i stället för ”företrädare för folken i de i gemenskapen sammanslutna staterna”¹².

I. Den enda reformen av valakten i sig genomfördes 2002 genom rådets beslut 2002/772/EG, Euratom¹³, som föreskriver att medlemsstaterna ska genomföra valen så att dessa är proportionella och använda listval (valseklar) eller ett system med enkel överförbar röst. Då avskaffades även möjligheten för ledamöterna av Europaparlamentet att utöva två mandat samtidigt. Medlemsstaterna fick dessutom uttryckligen rätt att upprätta valkretsar på nationell nivå och att införa en nationell tröskel på högst 5 procent av de avgivna rösterna.

J. En övergripande överenskommelse om ett verkligt enhetligt valförfarande har ännu inte nåtts, även om en viss konvergens mellan valsystemen har skett efter hand, bland annat till följd av antagandet av sekundärlagstiftning som rådets direktiv 93/109/EG.

K. Begreppet unionsmedborgarskap, som formellt infördes i den konstitutionella ordningen genom Maastrichtfördraget 1993, omfattar unionsmedborgarnas rätt att delta i Europaparlaments- och kommunalval både i sin medlemsstat och i hemvistlandet på samma villkor som medborgare i det landet¹⁴. Stadgan, som fick bindande rättslig verkan genom Lissabonfördraget, har stärkt denna rättighet.

L. Trots dessa reformer styrs valen till Europaparlamentet fortfarande i hög grad av nationell rätt, valkampanjerna är fortfarande nationella och de europeiska politiska partierna kan inte utöva sitt konstitutionella mandat tillräckligt och ”bidra till att skapa ett europeiskt politiskt medvetande och till att uttrycka unionsmedborgarnas vilja” i enlighet med artikel 10.4 i EU-fördraget.

¹¹ Artiklarna 10.2 och 14.2 i EU-fördraget.

¹² Artikel 189.1 i fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen.

¹³ Rådets beslut 2002/772/EG, Euratom av den 25 juni 2002 och av den 23 september 2002 om ändring av akten om allmänna direkta val av företrädare i Europaparlamentet, som utgör en bilaga till beslut 76/787/EKSG, EEG, Euratom (EGT L 283, 21.10.2002, s. 1).

¹⁴ Artikel 20.2 i EUF-fördraget.

M. De politiska partierna på europeisk nivå har bäst förutsättning att ”bidra till att skapa ett europeiskt politiskt medvetande” och bör därför spela en större roll i kampanjerna inför valen till Europaparlamentet, så att de syns mer och kan visa på sambandet mellan en röst på ett visst nationellt parti och den verkan den får för storleken på en europeisk politisk grupp i Europaparlamentet.

N. Förfarandet för nominering av kandidater för val till Europaparlamentet varierar avsevärt mellan medlemsstaterna och partierna, särskilt när det gäller öppenhet och demokratisk standard. Öppna, insynsvänliga och demokratiska förfaranden för urval av kandidater är av central betydelse för att skapa förtroende för det politiska systemet.

O. Tidsfristerna för att färdigställa kandidatlistor inför val till Europaparlamentet varierar avsevärt bland medlemsstaterna, för närvarande mellan 17 och 83 dagar, vilket innebär att kandidater och väljare i unionen hamnar i en ojämlig situation när det gäller hur lång tid de har på sig att driva en kampanj eller fundera över vem de ska rösta på.

P. Tidsfristerna för att färdigställa röstlängder inför val till Europaparlamentet varierar avsevärt bland medlemsstaterna och kan göra utbyte mellan medlemsstaterna av information om väljare (i syfte att förhindra dubbel röstning) svårt, för att inte säga omöjligt.

Q. Om det inrättades en gemensam valkrets där listorna toppades av dem som varje politisk familj nominerat som kandidat till befattningen som kommissionens ordförande, skulle detta kraftigt förstärka den europeiska demokratin och ge ytterligare legitimitet åt valet av kommissionens ordförande.

R. Enligt de nuvarande valreglerna inom EU kan man ha en icke-obligatorisk tröskel på upp till 5 procent av de avgivna rösterna vid val till Europaparlamentet, och 15 medlemsstater har använt sig av denna möjlighet och infört en tröskel på mellan 3 och 5 procent. I mindre medlemsstater och i medlemsstater som har delat in sitt valområde i valkretsar ligger tröskeln i själva verket över 3 procent, trots att det inte finns någon lagenlig tröskel. Obligatoriska trösklar erkänns av konstitutionell tradition som ett legitimt sätt att se till att parlament kan fungera.

S. Trots att artikel 10.2 i valakten uttryckligen förbjuder att valresultat meddelas för tidigt har det tidigare skett att sådana resultat har meddelats. Om vallokalerna skulle stänga vid samma tid i alla medlemsstater skulle det bidra starkt till att valen till Europaparlamentet fick en gemensam EU-karaktär och minska risken för att valresultatet påverkas om valresultaten i vissa medlemsstater meddelas innan vallokalerna har stängt i alla medlemsstater.

T. De första officiella prognoserna av valresultaten bör meddelas samtidigt i alla medlemsstater, kl. 21.00 medeleuropeisk tid på röstningsperiodens sista dag.

U. Införandet av en gemensam valdag i EU skulle bättre återspegla den gemensamma uppslutningen från medborgare runtom i unionen, stärka deltagandedemokratien och hjälpa till att skapa ett mer sammanhängande EU-omfattande val.

V. Lissabonfördraget upprättade en ny konstitutionell ordning genom att ge Europaparlamentet rätten att välja Europeiska kommissionens ordförande¹⁵ i stället för att bara ge sitt godkännande. Vid 2014 års val till Europaparlamentet skapades ett viktigt precedensfall i detta avseende, som visade att nomineringen av toppkandidater ökar medborgarnas intresse för val till Europaparlamentet.

W. Nomineringen av toppkandidater till posten som Europeiska kommissionens ordförande skapar en koppling mellan avgivna röster på nationell nivå och EU-nivå och gör det möjligt för unionsmedborgarna att göra välgrundade val mellan alternativa politiska program. Utnämningen av toppkandidater genom öppna och insynsvänliga förfaranden förstärker den demokratiska legitimiteten och stärker ansvarsutkrävandet.

X. Förfarandet för nominering och urval av toppkandidater för detta uppdrag är ett starkt uttryck för europeisk demokrati. Vidare bör det vara en fast beståndsdel av valkampanjerna.

Y. Tidsfristen för de europeiska politiska partiernas nominering av kandidater bör kodifieras i valakten. Toppkandidaterna för uppdraget som ordförande för kommissionen bör vara kandidater i valet till Europaparlamentet.

Z. Inte alla medlemsstater ger sina medborgare möjlighet att rösta från utlandet, och bland dem som ger den möjligheten varierar villkoren för förlust av rösträtten avsevärt. Om alla unionsmedborgare som är bosatta utanför EU hade rätt att delta i val skulle det bidra till att åstadkomma likvärdig status i samband med val. Medlemsstaterna måste dock förbättra samordningen mellan sina förvaltningar för att förhindra att väljare röstar två gånger, i två olika medlemsstater.

AA. Minst 13 medlemsstater har inte infört adekvata interna regler för att hindra unionsmedborgare som har dubbelt medborgarskap i EU-medlemsstater från att rösta två gånger, i strid med artikel 9 i valakten.

AB. En valmyndighet som fungerar som ett nätverk för medlemsstaternas gemensamma kontaktmyndigheter bör inrättas på unionsnivå, eftersom den skulle underlätta tillgången till information om

¹⁵ Artikel 17.7 i EU-fördraget.

bestämmelserna för val till Europaparlamentet, göra processen mer enhetlig och öka den europeiska karaktären hos dessa val. Därför bör kommissionen undersöka vilka praktiska arrangemang som behövs för att upprätta en sådan myndighet på unionsnivå.

AC. Minimiåldern för valbarhet i de 28 medlemsstaterna varierar mellan 18 och 25 år, och minimiåldern för rätten att rösta varierar mellan 16 och 18 år, på grund av de olika konstitutionella traditionerna och valtraditionerna i medlemsstaterna. Det vore mycket önskvärt med en harmonisering av rösträttsåldern och minimiåldern för kandidater, för att ge unionsmedborgarna riktig jämlikhet i rösträtten, och diskriminering skulle då kunna undvikas på det mest grundläggande medborgarskapsområdet, nämligen rätten att delta i den demokratiska processen.

AD. Det officiella bildandet av politiska partier på unionsnivå och deras konsolidering bidrar till att forma en europeisk politisk medvetenhet och uttrycka unionsmedborgarnas vilja, och detta har även underlättat en gradvis konvergens mellan valsystemen.

AE. Brevröstning, elektronisk röstning eller röstning via internet skulle kunna göra valen till Europaparlamentet mer effektiva och tilltalande för väljarna, under förutsättning att högsta möjliga nivå på uppgiftsskyddet kan garanteras.

AF. I de flesta medlemsstater kan regeringsledamöter ställa upp i det nationella parlamentsvalet utan att behöva avsluta sin institutionella verksamhet.

AG. Trots de kontinuerliga framstegen sedan 1979 i fråga om jämvikt mellan kvinnor och män i fördelningen av mandaterna finns det fortfarande betydande skillnader i detta avseende mellan medlemsstaterna, och tio av dem har en nivå lägre än 33 procent för det underrepresenterade könet. Europaparlamentets nuvarande sammansättning, med endast 36,62 procent kvinnor, är långt ifrån de värderingar och mål om jämställdhet som förfäktas i stadgan.

AH. Jämställdhet mellan kvinnor och män, som är en av unionens grundläggande värderingar, måste uppnås, men endast ett mycket litet antal medlemsstater har införlivat denna princip i sina nationella vallagar. Könskvotering i det politiska beslutsfattandet och varvade listor har visat sig vara mycket effektiva verktyg för att komma till rätta med diskriminering och könsmaktskillnader och för att förbättra den demokratiska representationen i politiska beslutsfattande organ.

AI. Principen om degressiv proportionalitet i EU-fördraget har avsevärt bidragit till att alla medlemsstater känt en gemensam delaktighet i det europeiska projektet.

1. Europaparlamentet beslutar att reformera sitt valförfarande i god tid före 2019 års val, med målet att förbättra den demokratiska och

gränsöverskridande dimensionen av valen till Europaparlamentet och den demokratiska legitimiteten i EU:s beslutsprocess, förstärka begreppet unionsmedborgarskap och ge likvärdig status i samband med val, främja principen om representativ demokrati och unionsmedborgarnas direkta representation i Europaparlamentet i enlighet med artikel 10 i EUF-fördraget, förbättra Europaparlamentets funktionssätt och unionens styrning, göra Europaparlamentets arbete mer legitimt och effektivt, göra systemet för att genomföra val till Europaparlamentet mer effektivt, främja den gemensamma delaktigheten bland medborgare från alla medlemsstater, förbättra balansen i Europaparlamentets sammansättning och se till att unionsmedborgare får en så likvärdig status som möjligt i samband med val.

2. Europaparlamentet föreslår att de europeiska politiska partiernas synlighet ökas genom att deras namn och logotyper placeras på valsedlarna, och rekommenderar att de även ska förekomma i valkampanjer i tv- och radiosändningar, på valaffischer och i annat material som används i EU-valkampanjerna, särskilt de nationella partiernas valmanifest. Detta skulle göra valen till Europaparlamentet mer insynsvänliga och ur demokratiperspektiv förbättra deras genomförande, eftersom medborgarna då tydligt kan se ett samband mellan sin röst och hur den politiskt påverkar de europeiska politiska partierna och deras möjlighet att bilda politiska grupper i Europaparlamentet.

3. Europaparlamentet anser samtidigt, mot bakgrund av unionens subsidiaritetsåtagande, att regionala politiska partier som deltar i val till Europaparlamentet bör följa samma praxis, och att regionala myndigheter bör uppmuntras att använda officiellt erkända regionala språk i detta sammanhang.

4. Europaparlamentet uppmuntrar medlemsstaterna att underlätta de europeiska politiska partiernas och deras toppkandidaters medverkan i valkampanjer, särskilt i tv och andra medier.

5. Europaparlamentet beslutar sig för att fastställa en gemensam tidsfrist på minst tolv veckor före valdagen då kandidatlistor ska ha upprättats, så att statusen i samband med val kan bli mer likvärdig genom att kandidater och väljare i hela unionen får en lika lång period för att förbereda sig för och fundera inför valet. Parlamentet uppmuntrar medlemsstaterna att fundera över sätt att säkra ökad konvergens mellan de bestämmelser som reglerar valkampanjerna inför val till Europaparlamentet.

6. Det är av central betydelse att politiska partier på alla nivåer antar demokratiska och insynsvänliga förfaranden för urval av kandidater. Europaparlamentet rekommenderar att nationella partier håller en demokratisk omröstning för att välja sina kandidater till val till Europaparlamentet.

7. Europaparlamentet föreslår att en obligatorisk tröskel på mellan 3 och 5 procent ska införas för fördelningen av mandaten i medlemsstater med en enda valkrets och valkretsar där listval används och som består av fler än 26 mandat. Denna åtgärd är viktig för att säkra Europaparlamentets funktionssätt, eftersom ytterligare splittring då undviks.

8. Även om det står medlemsstaterna fritt att bestämma på vilken dag eller på vilka dagar under valperioden valet ska hållas, föreslår Europaparlamentet att valet till Europaparlamentet i samtliga medlemsstater ska avslutas kl. 21.00 medeleuropeisk tid på den söndag då valet hålls. Detta skulle säkerställa att artikel 10.2 i valakten tillämpades korrekt och därmed minska risken att valresultatet påverkas om valresultaten i vissa medlemsstater meddelas innan vallokaler har stängt i alla medlemsstater. Parlamentet förordar att förbudet mot att valresultat meddelas för tidigt ska tillämpas i alla medlemsstater.

9. Europaparlamentet beslutar sig för att fastställa en gemensam tidsfrist för europeiska politiska partiers nominering av toppkandidater till 12 veckor före valet till Europaparlamentet, så att valprogrammen kan presenteras och man kan organisera politiska debatter mellan kandidaterna samt genomföra unionsomfattande valkampanjer. Processen för nominering av toppkandidater utgör en viktig aspekt av valkampanjerna på grund av att resultatet av valet till Europaparlamentet är nära förknippat med valet av kommissionens ordförande i enlighet med Lissabonfördraget.

10. Europaparlamentet beslutar sig för att fastställa en gemensam tidsfrist på åtta veckor för färdigställande av röstlängden och sex veckor för utbyte av information med den nationella myndighet som har ansvar för röstlängden avseende unionsmedborgare med dubbelt medborgarskap och unionsmedborgare som bor i en annan medlemsstat än den där de är medborgare.

11. Europaparlamentet föreslår att hela valet ska präglas av att kampanjkostnaderna begränsas till en adekvat summa som tillåter lämplig presentation av de politiska partierna, kandidaterna och deras valprogram.

12. Europaparlamentet föreslår att alla unionsmedborgare, inklusive dem som är bosatta eller arbetar i ett tredjeland, ska ha rätt att rösta i val till Europaparlamentet. Alla unionsmedborgare skulle då äntligen få rätt att rösta i valet till Europaparlamentet på samma villkor, oavsett bosättningsort eller medborgarskap.

13. Europaparlamentet uppmanar emellertid medlemsstaterna att förbättra samordningen mellan sina förvaltningar för att förhindra att väljare röstar två gånger, i två olika medlemsstater.

14. Europaparlamentet uppmanar medlemsstaterna att tillåta brevröstning, elektronisk röstning och röstning via internet för att öka

valdeltagandet och göra det lättare att rösta för alla medborgare, inte minst för personer med nedsatt rörlighet eller för dem som bor eller arbetar i en medlemsstat där de inte är medborgare eller i ett tredjeland, förutsatt att det vidtas tillräckliga åtgärder för att förhindra eventuella bedrägerier vid användning av dessa röstningssätt.

15. Som en framtida åtgärd rekommenderar Europaparlamentet att medlemsstaterna överväger hur de kan harmonisera väljarnas minimiålder genom att fastställa den till 16 år för att göra statusen i samband med val än mer likvärdig bland unionsmedborgarna.

16. Europaparlamentet efterlyser en översyn av ramavtalet om förbindelserna mellan Europaparlamentet och kommissionen, i syfte att anpassa reglerna för ledamöter av kommissionen som vill ställa upp som kandidater i val till Europaparlamentet, så att inte kommissionens institutionella effektivitet hindras i valtider och så att missbruk av institutionens resurser undviks.

17. Europaparlamentet beslutar sig för att ge parlamentet rätt att fastställa valperioden för val till Europaparlamentet efter samråd med rådet.

18. Europaparlamentet uppmanar medlemsstaterna att anta lämpliga rättsliga ramar som säkerställer högsta standarder avseende informativ, rättvis och objektiv medietäckning under valkampanjer, i synnerhet för public service-sändningsbolag. Detta är avgörande för att unionsmedborgarna ska kunna göra välinformerade val mellan konkurrerande politiska program. Parlamentet noterar vikten av självreglerande instrument såsom uppförandekoder för att detta mål ska uppnås.

19. Europaparlamentet efterlyser en förstärkning av normerna för oinskränkt politisk konkurrens mellan politiska partier, särskilt en stärkning av mångfalden i medierna och av offentliga förvaltningars neutralitet på alla nivåer när det gäller valprocessen.

20. Det är viktigt att kvinnor blir mer närvarande i det politiska beslutsfattandet och bättre representerade vid val till Europaparlamentet. Följaktligen uppmanar Europaparlamentet medlemsstaterna och unionsinstitutionerna att vidta alla de åtgärder som behövs för att främja jämställdhetsprincipen genom hela valprocessen. I samband med detta understryker parlamentet betydelsen av könsbalanserade kandidatlistor.

21. Europaparlamentet uppmanar medlemsstaterna att vidta åtgärder för att främja en lämplig representation för etniska, språkliga och andra minoriteter i valen till Europaparlamentet.

22. Europaparlamentet anser det är önskvärt att inrätta en europeisk valmyndighet som skulle kunna ha i uppdrag att centralisera informationen om val till Europaparlamentet, övervaka valens

genomförande och underlätta informationsutbytet mellan Bilaga 1 medlemsstaterna.

23. Europaparlamentet anser också att uppdraget som ledamot av Europaparlamentet inte bör vara förenligt med ett ledamotsmandat i ett regionalt parlament eller i en församling med lagstiftningsbefogenheter.

24. Europaparlamentet påminner om att medlemsstaterna trots kommissionens rekommendationer flera gånger har misslyckats med att enas om en gemensam valdag. Parlamentet uppmuntrar medlemsstaterna att arbeta för att nå en överenskommelse i denna fråga.

25. Europaparlamentet lägger för rådet fram det bifogade förslaget till ändring av akten om allmänna direkta val av ledamöter av Europaparlamentet¹⁶.

26. Europaparlamentet uppdrar åt talmannen att översända denna resolution till Europeiska rådet, rådet och kommissionen samt till medlemsstaternas parlament och regeringar.

¹⁶ Ändringar i bifogat förslag grundas på en konsoliderad version som tagits fram av Europaparlamentets rättstjänst på grundval av akten om allmänna direkta val av företrädare i församlingen (EGT L 278, 8.10.1976, s. 5), ändrad genom beslut 93/81/Euratom, EKSG, EEG om ändring av akten om allmänna direkta val av företrädare i Europaparlamentet, som utgör bilaga till rådets beslut 76/787/EKSG, EEG, Euratom av den 20 september 1976 (EGT L 33, 9.2.1993, s. 15) och rådets beslut 2002/772/EG, Euratom av den 25 juni 2002 och av den 23 september 2002 (EGT L 283, 21.10.2002, s. 1). Den skiljer sig från den konsoliderade version som byrån för Europeiska unionens officiella publikationer framställt (CONSLEG. 1976X1008-23/09/2002) på följande två punkter: Den innehåller en strecksats i artikel 7.1, ”– medlem av Regionkommittén”, som är en följd av artikel 5 i Amsterdamfördraget (EGT C 340, 10.11.1997), och den har omnumrerats i överensstämmelse med artikel 2.1 i rådets beslut 2002/772/EG, Euratom.

Förslag till

RÅDETS BESLUT

om antagande av bestämmelserna om ändring av akten om allmänna direkta val av ledamöter av Europaparlament

EUROPEISKA UNIONENS RÅD HAR ANTAGIT DETTA BESLUT

med beaktande av fördraget om Europeiska unionens funktionssätt, särskilt artikel 223.1,

med beaktande av Europaparlamentets förslag,

efter översändande av utkastet till lagstiftningsakt till de nationella parlamenten,

med beaktande av Europaparlamentets godkännande,

i enlighet med ett särskilt lagstiftningsförfarande, och

av följande skäl:

Fördragsbestämmelserna om valförfarandet bör genomföras.

Rådet har antagit följande bestämmelser och rekommenderar medlemsstaterna att godkänna dessa i enlighet med sina konstitutionella villkor.

Artikel 1

Akten om allmänna direkta val av ledamöter av Europaparlamentet, bilaga till rådets beslut 76/787/EKSG, EEG, Euratom¹, ska ändras på följande sätt:

1. Artikel 1 punkt 1 ska ersättas med följande:

”1. I varje medlemsstat ska Europaparlamentets ledamöter väljas som företrädare för unionens medborgare genom listval (valsedlar) eller ett förfarande med single transferable vote (STV), och valsättet ska vara proportionellt.”

¹ Rådets beslut 76/787/EKSG, EEG, Euratom av den 20 september 1976 (EGT L 278, 8.10.1976, s. 1)

2. Följande artikel ska införas:

Bilaga 1

”Artikel 2a

Rådet ska enhälligt besluta om en gemensam valkrets där listorna toppas av dem som varje politisk familj nominerat som kandidat till befattningen som kommissionens ordförande.”

3. Artikel 3 ska ersättas med följande:

”Artikel 3

För valkretsar och medlemsstater med en enda valkrets där listval används och som omfattar fler än 26 mandat ska medlemsstaterna fastställa en tröskel för fördelningen av mandaten som inte får vara lägre än 3 procent och inte får överstiga 5 procent av de avgivna rösterna i den valkrets eller den medlemsstat med en enda valkrets som berörs.”

4. Följande artiklar ska införas:

"Artikel 3a

Varje medlemsstat ska fastställa en tidsfrist för upprättande av kandidatlistor till val till Europaparlamentet. Denna tidsfrist ska fastställas till senast 12 veckor före inledningen av den valperiod som avses i artikel 10.1.

Artikel 3b

Tidsfristen för upprättande och färdigställande av röstlängden ska vara åtta veckor före den första valdagen.

Artikel 3c

Politiska partier som deltar i val till Europaparlamentet ska iaktta demokratiska förfaranden och verka för insyn när de väljer sina kandidater till dessa val.

Artikel 3d

Kandidatlistorna till val till Europaparlamentet ska säkerställa jämställdhet mellan kvinnor och män.

Artikel 3e

De valsedlar som används i val till Europaparlamentet ska i lika hög grad synliggöra namnen på och logotyperna för de nationella partierna och för de europeiska politiska partierna.

Medlemsstaterna ska uppmuntra och underlätta tillhandahållandet av

information om sådan anknytning i tv- och radiovalsändningar och i valkampanjmaterial. I materialet ska det i förekommande fall hänvisas till manifestet för det europeiska politiska parti som det nationella partiet är knutet till.

Bestämmelserna om utsändning av valmaterial till väljare i samband med val till Europaparlamentet ska vara identiska med dem som gäller vid nationella, regionala och lokala val i den berörda medlemsstaten.

Artikel 3f

De europeiska politiska partierna ska nominera sina kandidater till posten som kommissionens ordförande senast 12 veckor före inledningen av den valperiod som avses i artikel 10.1.”

5. Följande artiklar ska införas:

”Artikel 4a

Medlemsstaterna får använda elektronisk röstning och röstning via internet vid val till Europaparlamentet och ska, i de fall de gör det, vidta tillräckliga åtgärder för att se till att resultatet är tillförlitligt, att röstningen är hemlig och att uppgifterna skyddas.

Artikel 4b

Medlemsstaterna får ge sina medborgare möjlighet att brevrösta i val till Europaparlamentet.”

6. I artikel 5.1 ska andra stycket utgå.

7. Artikel 6 ska ersättas med följande:

”Artikel 6

- 1 Ledamöterna ska rösta individuellt och personligen. De får inte bindas av några instruktioner eller uppdrag. De ska företräda unionens samtliga medborgare.
- 2 Europaparlamentets ledamöter ska åtnjuta den immunitet och de privilegier som gäller för dem enligt protokoll nr 7 om Europeiska unionens immunitet och privilegier, fogat till fördraget om Europeiska unionen, fördraget om Europeiska unionens funktionssätt och fördraget om upprättandet av Europeiska atomenergigemenskapen”.

8. Artikel 7 ska ändras på följande sätt:

- a) Punkt 1 ska ersättas med följande:

”1. Uppdraget som ledamot av Europaparlamentet ska vara oförenligt med uppdraget som

- ledamot av regeringen i en medlemsstat,
- ledamot av ett nationellt eller regionalt parlament, eller en nationell eller regional församling, som har lagstiftningsbefogenheter,
- ledamot av kommissionen,
- domare, generaladvokat eller justitiesekreterare i Europeiska unionens domstol,
- ledamot i Europeiska centralbankens direktion,
- ledamot av revisionsrätten,
- Europeiska ombudsmannen,
- ledamot av Ekonomiska och sociala kommittén,
- ledamot av regionkommittén,
- medlem av sådana kommittéer eller andra organ som har tillsatts enligt fördraget om Europeiska unionens funktionssätt eller fördraget om upprättandet av Europeiska atomenergigemenskapen för att förvalta unionens medel eller för att utföra en permanent och direkt förvaltningsuppgift,
- styrelseledamot, direktionsledamot eller anställd i Europeiska investeringsbanken,
- tjänsteman eller annan anställd i aktiv tjänst inom den Europeiska unionens institutioner eller i särskilda organ som är knutna till dessa eller till Europeiska centralbanken.”

b) Punkt 2 ska utgå.

c) Punkt 4 ska ersättas med följande:

”4. Sådana ledamöter av Europaparlamentet på vilka punkterna 1 och 3 blir tillämpliga under den femårsperiod som avses i artikel 5 ska ersättas enligt artikel 13.”

9. Följande artiklar ska införas:

”Artikel 9a

Alla unionsmedborgare, även de som är bosatta eller arbetar i ett tredjeland, ska ha rätt att rösta i val till Europaparlamentet.

Medlemsstaterna ska vidta de åtgärder som krävs för att se till att denna rättighet kan utövas.

Artikel 9b

Varje medlemsstat ska utse en enda kontaktmyndighet med ansvar för att utbyta uppgifter om väljarna med sina motsvarigheter i de andra medlemsstaterna. Myndigheten ska – senast sex veckor före den första valdagen och via enhetliga och säkra elektroniska kommunikationsmedel – till dessa motsvarigheter översända uppgifter om unionsmedborgare som är medborgare i fler än en medlemsstat och om unionsmedborgare som inte är medborgare i den medlemsstat där de är bosatta.

Den överförda informationen ska åtminstone omfatta den berörda medborgarens för- och efternamn, ålder, bostadsort och ankomstdatum i den berörda medlemsstaten.”

10. Artiklarna 10 och 11 ska ersättas med följande:

”Artikel 10

Val till Europaparlamentet ska hållas den dag eller de dagar och den tid som varje medlemsstat fastställer. Denna dag eller dessa dagar ska för samtliga medlemsstater infalla under samma period, som ska börja en torsdag morgon och sluta närmast följande söndag. Valet ska avslutas kl. 21.00 medeleuropeisk tid den söndagen i samtliga medlemsstater.

En medlemsstat får inte officiellt meddela sitt valresultat förrän valet har avslutats. De första officiella prognoserna av valresultaten ska meddelas samtidigt i alla medlemsstater vid slutet av den valperiod som avses i punkt 1. Dessförinnan får inga prognoser som grundas på vallokalsundersökningar publiceras.

Räkningen av brevrösterna ska i samtliga medlemsstater börja när vallokalerna har stängt i den medlemsstat vars väljare ska rösta sist inom den valperiod som avses i punkt 1.

Artikel 11

Europaparlamentet ska efter att ha hört rådet bestämma valperioden för valen minst ett år före utgången av den femårsperiod som avses i artikel 5.

Utan att det påverkar tillämpningen av artikel 229 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt, ska Europaparlamentet utan särskild kallelse sammanträda den första tisdagen sedan en månad har förflutit efter utgången av valperioden.”

11. Artiklarna 14 och 15 ska ersättas med följande:

”Artikel 14

Åtgärder för att genomföra denna akt ska föreslås av Europaparlamentet genom beslut av en majoritet av dess ledamöter och antas av rådet med kvalificerad majoritet efter det att kommissionen har hörts och Europaparlamentet har gett sitt godkännande.

Artikel 15

Denna akt är upprättad på danska, engelska, finska, franska, grekiska, iriska, italienska, nederländska, portugisiska, spanska, svenska och tyska språken, vilka alla texter är lika giltiga.

Till följd av anslutningsfördragen är även de bulgariska, estniska, kroatiska, lettiska, litauiska, maltesiska, polska, rumänska, slovakiska, slovenska, tjeckiska och ungerska språkversionerna av denna akt giltiga.”

12. Bilagorna I och II ska utgå.

Artikel 2

1. De ändringar som fastställs i artikel 1 får verkan den första dagen i den månad som följer efter medlemsstaternas antagande av bestämmelserna i detta beslut i enlighet med deras respektive konstitutionella bestämmelser.

2. Medlemsstaterna ska till rådets generalsekreterare anmäla när de har genomfört respektive nationella förfaranden.

Artikel 3

Detta beslut ska offentliggöras i *Europeiska unionens officiella tidning*.

Utfärdat i Bryssel den

*På rådets vägnar
Ordförande*

Akt om allmänna direkta val av ledamöter av Europaparlamentet

Artikel 1

Europaparlamentets företrädare för folken i de stater som slutit sig samman i gemenskapen skall väljas genom allmänna direkta val.

Artikel 2

I varje medlemsstat skall följande antal företrädare i Europaparlamentet väljas:

Belgien . // 25.
Danmark . // 16.
Tyskland . // 99.
Grekland . // 25.
Spanien . // 64.
Frankrike . // 87.
Irland . // 15.
Italien . // 87.
Luxemburg . // 6.
Nederländerna . // 31.
Österrike . // 21.
Portugal . // 25.
Finland . // 16.
Sverige . // 22.
Förenade kungariket . // 87.

Artikel 3

1. Företrädarna skall väljas för en period av 5 år.
2. Denna femårsperiod skall börja då den första sessionen öppnas efter varje val.
Valperioden kan förlängas eller förkortas enligt artikel 10.2 andra stycket.
3. Företrädarnas mandattid skall börja och sluta vid samma tidpunkt som den period som avses i punkt 2.

Artikel 4

1. Företrädarna skall rösta individuellt och personligen. De får inte bindas av några instruktioner eller uppdrag.
2. Företrädarna skall åtnjuta den immunitet och de privilegier som gäller för Europaparlamentets ledamöter enligt det protokoll om immunitet och privilegier för Europeiska gemenskaperna som är fogat till fördraget om upprättandet av ett gemensamt råd och en gemensam kommission för Europeiska gemenskaperna.

Artikel 5

Uppdraget som företrädare i Europaparlamentet är förenligt med att vara ledamot av parlamentet i en medlemsstat.

Artikel 6

1. Uppdraget som företrädare i Europaparlamentet är inte förenligt med att vara

- ledamot av regeringen i en medlemsstat
- ledamot av Europeiska gemenskapernas kommission
- domare generaladvokat eller justitiesekreterare i Europeiska gemenskapernas domstol
- ledamot av Europeiska gemenskapernas revisionsrätt
- medlem av Rådgivande kommittén i Europeiska kol- och stålgemenskapen
- eller medlem av Ekonomiska och sociala kommittén i Europeiska ekonomiska gemenskapen och i Europeiska atomenergigemenskapen
- medlem av sådana kommittéer eller andra organ som har tillsatts enligt fördragen om upprättandet av Europeiska kol- och stålgemenskapen Europeiska ekonomiska gemenskapen och Europeiska atomenergigemenskapen
- för att förvalta gemenskapernas medel eller för att utföra en permanent och direkt förvaltningsuppgift
- styrelseledamot direktionsledamot eller anställd i Europeiska investeringsbanken
- tjänsteman eller annan anställd i aktiv tjänst inom Europeiska gemenskapernas institutioner eller till dessa knutna fackorgan.

2. Dessutom kan varje medlemsstat under de förutsättningar som anges i artikel 7.2 fastställa nationella regler om oförenlighet.

3. Sådana företrädare i Europaparlamentet på vilka punkterna 1 och 2 blir tillämpliga under den femårsperiod som avses i artikel 3 skall ersättas enligt artikel 12.

Artikel 7

1. Enligt artikel 21.3 i Fördraget om upprättandet av Europeiska kol och stålgemenskapen artikel 138.3 i Fördraget om upprättandet av Europeiska ekonomiska gemenskapen och artikel 108.3 i Fördraget om upprättandet av Europeiska atomenergigemenskapen skall Europaparlamentet utarbeta ett förslag till en enhetlig valordning.

2. Tills dess att en enhetlig valordning träder i kraft och om inte annat följer av de övriga bestämmelserna i denna akt skall valförfarandet regleras av varje medlemsstats nationella föreskrifter.

Artikel 8

Vid val av företrädare i Europaparlamentet får ingen rösta mer än en gång.

Artikel 9

1. Val till Europaparlamentet skall hållas den dag som varje medlemsstat fastställer; denna dag skall för samtliga medlemsstater infalla under samma period som skall börja en torsdag morgon och sluta närmast följande söndag.

2. Rösträkningen får inte börja förrän valet har avslutats i den medlemsstat vars väljare skall rösta sist inom den period som anges i punkt 1.

3. Om en medlemsstat beslutar att omröstning skall ske i två omgångar för val till Europaparlamentet skall den första omgången äga rum inom den period som avses i punkt 1.

Artikel 10

1. För det första valet skall rådet enhälligt och efter att ha hört Europaparlamentet bestämma den period som avses i artikel 9.1.

2. De följande valen skall äga rum inom samma period under det sista året av den femårstid som avses i artikel 3.

Om det visar sig omöjligt att under den perioden hålla valen i gemenskapen skall rådet enhälligt och efter att ha hört Europaparlamentet bestämma en annan period som inte får infalla mer än en månad före eller en månad efter den enligt föregående stycke bestämda perioden.

3. Utan att det påverkar tillämpningen av artikel 22 i Fördraget om upprättandet av Europeiska kol- och stål gemenskapen artikel 139 i Fördraget om upprättandet av Europeiska ekonomiska gemenskapen och artikel 109 i Fördraget om upprättandet av Europeiska atomenergigemenskapen skall Europaparlamentet utan särskild kallelse sammanträda den första tisdagen sedan en månad har förflutit efter utgången av den i artikel 9.1 avsedda perioden.

4. Det avgående Europaparlamentets befogenheter skall upphöra när det nya Europaparlamentet sammanträder första gången.

Artikel 11

Till dess att den enhetliga valordning som avses i artikel 7.1 träder i kraft skall Europaparlamentet pröva företrädarnas behörighet. I detta syfte skall Europaparlamentet beakta valresultat som medlemsstaterna officiellt har tillkännagivit och avgöra sådana tvister som kan uppkomma på grund av bestämmelserna i denna akt dock inte tvister som uppkommer på grund av nationella bestämmelser som akten hänvisar till.

Artikel 12

1. Till dess att den enhetliga valordning som avses i artikel 7.1 träder i kraft och om inte annat följer av de övriga bestämmelserna i denna akt skall varje medlemsstat fastställa ett lämpligt förfarande för hur en plats som blir vakant under den femåriga mandattid som avses i artikel 3 skall besättas för den återstående mandattiden.

2. Om en plats blir vakant på grund av gällande nationella bestämmelser i en medlemsstat skall medlemsstaten underrätta Europaparlamentet som skall beakta denna underrättelse. I alla andra fall skall Europaparlamentet fastställa när en plats är vakant och underrätta medlemsstaten om detta.

Artikel 13

Om det visar sig nödvändigt att besluta om åtgärder för att genomföra denna akt skall rådet på förslag från Europaparlamentet och efter att ha hört kommissionen enhälligt besluta om sådana åtgärder. Rådet skall

först ha försökt komma överens med Europaparlamentet i en förlikningskommitté som skall bestå av rådet och företrädare för Europaparlamentet. Bilaga 2

Artikel 14

Artikel 21.1 och 21.2 i Fördraget om upprättandet av Europeiska kol och stålgemenskapen artikel 138.1 och 138.2 i Fördraget om upprättandet av Europeiska ekonomiska gemenskapen och artikel 108.1 och 108.2 i Fördraget om upprättandet av Europeiska atomenergigemenskapen skall upphöra att gälla den dag då det första Europaparlamentet som valts enligt denna akt sammanträder enligt artikel 10.3.

Artikel 15

Denna akt är upprättad på danska engelska franska iriska italienska nederländska och tyska språken vilka samtliga texter är lika giltiga.

Bilagorna I-III skall utgöra en integrerad del av denna akt.

En förklaring av Förbundsrepubliken Tysklands regering är fogad till denna akt.

Artikel 16

Bestämmelserna i denna akt träder i kraft den första dagen i den månad som följer efter det att den sista av de anmälningar som avses i beslutet har tagits emot.

Utfärdad i Bryssel den tjugonde september nittonhundrasjuttiosex.

R. VAN ELSLANDE

Ivar NØRGAARD

Hans-Dietrich GENSCHER

Louis DE GUIRINGAUD

Gearóid MAC GEARAILT

Arnaldo FORLANI

Jean HAMILIUS

L. J. BRINKHORST

A. CROSLAND

BILAGA I

De danska myndigheterna får besluta om de dagar då val av ledamöter till Europaparlamentet skall äga rum på Grönland.

BILAGA II

Förenade kungariket skall tillämpa bestämmelserna i denna akt endast på Förenade kungariket.

BILAGA III

FÖRKLARING OM ARTIKEL 13

Det föreligger enighet om att medlingskommitten i fråga om sitt förfarande skall följa bestämmelserna i punkterna 5 6 och 7 för det förfarande som fastställdes i Europaparlamentets rådets och kommissionens gemensamma förklaring av den 4 mars 1975(*)(**).

(*) EGT nr C 89 22.4.1975.

(**) Denna gemensamma förklaring återges på sidorna 873-876 i denna del.

Bilaga 2

Med beaktande av Frankrikes Förenade konungariket Storbritannien och Nordirlands och Amerikas Förenta staters rättigheter och skyldigheter skall Berlins parlament välja företrädare till de platser som inom Förbundsrepubliken Tysklands kvot tillfaller Land Berlin.

FÖRKLARING AV FÖRBUNDSREPUBLIKEN TYSKLANDS REGERING

Förbundsrepubliken Tysklands regering förklarar att akten om allmänna direkta val av ledamöter av Europaparlamentet skall tillämpas på Land Berlin.

Rådets beslut av den 25 juni 2002 och av den 23 september 2002 om ändring av akten om allmänna direkta val av företrädare i Europaparlamentet, som utgör en bilaga till beslut 76/787/EKSG, EEG, Euratom

Bilaga 3

(2002/772/EG, Euratom)

EUROPEISKA UNIONENS RÅD HAR ANTAGIT DETTA BESLUT med beaktande av Fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen, särskilt artikel 190.4 i detta, med beaktande av Fördraget om upprättandet av Europeiska atomenergigemenskapen, särskilt artikel 108.3 och 108.4 i detta, med beaktande av Europaparlamentets utkast¹, med beaktande av Europaparlamentets samtycke², och av följande skäl:

(1) En ändring bör göras i akten om allmänna direkta val av företrädare i Europaparlamentet för att möjliggöra allmänna direkta val enligt principer som är gemensamma för alla medlemsstater, samtidigt som dessa ges möjlighet att tillämpa sina egna nationella bestämmelser i de delar som inte regleras av detta beslut.

(2) För att förbättra läsbarheten hos akten, i dess lydelse enligt detta beslut, anses det lämpligt att bestämmelserna numreras om, vilket kommer att möjliggöra en tydligare konsolidering.

HÄRIGENOM FASTSTÄLLS följande bestämmelser, som medlemsstaterna rekommenderas att anta i enlighet med deras respektive konstitutionella bestämmelser.

Artikel 1

Akten om allmänna direkta val av företrädare i Europaparlamentet, som utgör en bilaga till rådets beslut 76/787/EKSG, EEG, Euratom³ (nedan kallad 1976 års akt), ändras härmed enligt bestämmelserna i denna artikel.

1. I titeln till och i resten av 1976 års akt, med undantag av artikel 13, skall orden "företrädare", "företrädare i Europaparlamentet" eller "företrädarna(s)" ersättas med "ledamot av Europaparlamentet", "ledamöter av Europaparlamentet" respektive "Europaparlamentets ledamöter(s)"

2. Artikel 1 skall ersättas med följande:
"Artikel 1

¹ EGT C 292, 21.9.1998, s. 66.

² Yttrandet avgivet den 12 juni 2002 (ännu ej offentliggjort i EGT).

³ 3 EGT L 278, 8.10.1976, s. 1.

1. I varje medlemsstat skall Europaparlamentets ledamöter väljas genom listval (valsedlar) eller ett förfarande med single transferable vote (STV), och valsättet skall vara proportionellt.

2. Medlemsstaterna får tillåta listval med preferenslistor enligt bestämmelser som skall fastställas av respektive medlemsstat.

3. Valen skall vara allmänna, direkta, fria och hemliga."

3. Artikel 2 skall ersättas med följande artiklar:

"Artikel 2

Varje medlemsstat får, i enlighet med sin specifika nationella situation, upprätta valkretsar för val till Europaparlamentet eller föreskriva indelning i andra enheter, utan att detta får inkräkta på valsystemets proportionella karaktär.

Artikel 2a

Medlemsstaterna får fastställa en lägsta tröskel för fördelningen av mandaten. Denna tröskel får inte sättas högre än 5 procent av de avgivna rösterna på nationell nivå.

Artikel 2b

Varje medlemsstat får fastställa ett tak för kandidaternas utgifter i samband med valkampanjen."

4. Artikel 3 skall ändras på följande sätt:

a) Punkt 1 skall utgå och punkterna 2 och 3 skall betecknas 1 och 2.

b) I den nya punkt 1 skall orden "Denna femårsperiod" ersättas med "Den femårsperiod för vilken Europaparlamentets ledamöter valts".

c) I den nya punkt 2 skall hänvisningen till "punkt 2" ersättas med en hänvisning till "punkt 1".

5. Artikel 4.2 skall ersättas med följande:

"2. Europaparlamentets ledamöter skall åtnjuta den immunitet och de privilegier som gäller för dem enligt protokollet om Europeiska gemenskapernas immunitet och privilegier av den 8 april 1965."

6. Artikel 5 skall upphöra att gälla.

7. Artikel 6 skall ändras på följande sätt:

a) I punkt 1:

i) I slutet av tredje strecksatsen skall orden "eller förstainstansrätten" läggas till.

ii) Mellan den nuvarande tredje och fjärde strecksatsen skall följande strecksats läggas till: "- ledamot i Europeiska centralbankens direktion".

iii) Mellan den nuvarande fjärde och femte strecksatsen skall följande strecksats läggas till: "- EU-ombudsmannen".

iv) I den nuvarande femte strecksatsen skall orden "medlem av Rådgivande kommittén i Europeiska kol- och stålgemenskapen eller" utgå.

v) I den nuvarande sjätte strecksatsen skall orden "Europeiska kol- och stålgemenskapen," utgå.

vi) Den nuvarande åttonde strecksatsen skall ersättas med följande text: "- tjänsteman eller annan anställd i aktiv tjänst inom Europeiska gemenskapernas institutioner eller i organ som är knutna till dem, eller i Europeiska centralbanken."

b) Efter punkt 1 skall följande punkt införas, och de nuvarande punkterna 2 och 3 skall betecknas 3 och 4:

"2. Från och med valet till Europaparlamentet år 2004 skall uppdraget som ledamot av Europaparlamentet inte vara förenligt med uppdraget som ledamot av ett nationellt parlament.

Utan hinder av denna regel och utan att det påverkar tillämpningen av bestämmelserna i punkt 3 får

- de ledamöter av Irlands nationella parlament som vid ett senare val väljs till ledamöter av Europaparlamentet utöva båda mandatens samtidigt fram till följande val till Irlands nationella parlament, då första stycket i denna punkt skall tillämpas,

- de ledamöter av Förenade kungarikets nationella parlament som under den femårsperiod som föregår valet till Europaparlamentet 2004 även är ledamöter av Europaparlamentet utöva båda mandatens samtidigt fram till valet till Europaparlamentet 2009, då första stycket i denna punkt skall tillämpas."

c) I den nya punkt 3 skall ordet "fastställa" ersättas med ordet "utöka" och hänvisningen till "artikel 7.2" ersättas med en hänvisning till "artikel 7".

d) I den nya punkt 4 skall hänvisningen till "punkterna 1 och 2" ersättas med en hänvisning till "punkterna 1, 2 och 3".

8. Artikel 7 skall ersättas med följande:

"Artikel 7

Om inte annat följer av bestämmelserna i denna akt skall valförfarandet i varje medlemsstat genomföras enligt de nationella bestämmelserna.

I dessa nationella bestämmelser kan nationella särdrag i medlemsstaterna eventuellt beaktas, men de får inte inkräkta på valsystemets proportionella karaktär."

9. Artikel 9 skall ändras på följande sätt:

a) I punkt 1 skall orden "den dag" ersättas med "den dag och den tid".

b) I punkt 2 skall orden "Rösträkningen får inte börja" ersättas med "En medlemsstat får inte officiellt meddela sitt valresultat".

c) Punkt 3 skall utgå.

10. Artikel 10 skall ändras på följande sätt:

a) I punkt 1 skall orden "den period som avses i artikel 9.1" ersättas med "valperioden".

b) I punkt 2 andra stycket skall orden "bestämma en annan period som inte får infalla mer än en månad före" ersättas med "minst ett år före utgången av den femårsperiod som avses i artikel 3 bestämma en annan valperiod, som inte får infalla mer än två månader före".

c) I punkt 3 skall orden "artikel 22 i Fördraget om upprättandet av Europeiska kol- och stål gemenskapen" utgå, orden "Europeiska ekonomiska gemenskapen" skall ersättas med "Europeiska

gemenskapen" och orden "den i artikel 9.1 avsedda perioden" skall ersättas med "valperioden".

11. I artikel 11 skall orden "Till dess att den enhetliga valordning som avses i artikel 7.1 träder i kraft," utgå, och ordningsföljden mellan orden "skall" och "Europaparlamentet" skall kastas om.

12. Artikel 12 skall ersättas med följande:

"Artikel 12

1. En plats blir vakant när mandatet för en ledamot av Europaparlamentet upphör på grund av att han begär sitt entledigande, avsätts eller avlider, eller på grund av att mandattiden löper ut.

2. Om inte annat följer av de övriga bestämmelserna i denna akt, skall varje medlemsstat fastställa lämpliga förfaranden för hur en plats som blir vakant skall besättas under återstoden av den femårsperiod som avses i artikel 3.

3. Om det uttryckligen fastställs i en medlemsstats lagstiftning när mandattiden för en ledamot av Europaparlamentet löper ut, skall dennes mandat upphöra i enlighet med bestämmelserna i denna lagstiftning. De behöriga nationella myndigheterna skall underrätta Europaparlamentet om detta.

4. Om en plats blir vakant på grund av att ledamoten begär sitt entledigande, avsätts eller avlider, skall Europaparlamentets ordförande utan dröjsmål underrätta de behöriga myndigheterna i den berörda medlemsstaten."

13. Artikel 14 skall upphöra att gälla.

14. Artikel 15 skall ersättas med följande:

"Artikel 15

Denna akt är upprättad på danska, engelska, finska, franska, grekiska, iriska, italienska, nederländska, portugisiska, spanska, svenska och tyska språken, vilka alla texter är lika giltiga.

Bilagorna II och II skall utgöra en integrerad del av denna akt."

15. Bilaga I skall upphöra att gälla.

16. I bilaga III skall förklaringen av Förbundsrepubliken Tysklands regering utgå.

Artikel 2

1. Artiklar i och bilagor till 1976 års akt, i deras lydelse enligt detta beslut, skall omnumreras i enlighet med jämförelsetabellerna i bilagan till detta beslut, som utgör en integrerad del av detta.

2. Hänvisningarna till artiklar i och bilagor till 1976 års akt skall anpassas i enlighet därmed. Detsamma gäller hänvisningar till dessa artiklar och till deras underavdelningar i gemenskapsfördragen.

3. Hänvisningar till artiklar i 1976 års akt i andra instrument eller rättsakter skall tolkas som hänvisningar till artiklar i 1976 års akt enligt den omnumrering som nämns i punkt 1 respektive till punkterna i dessa artiklar enligt omnumreringen genom detta beslut.

Artikel 3

1. De ändringar som avses i artiklarna 1 och 2 får verkan den första dagen i den månad som följer efter medlemsstaternas antagande av bestämmelserna i detta beslut i enlighet med deras respektive konstitutionella bestämmelser.

2. Medlemsstaterna skall till rådets generalsekretariat anmäla när de har genomfört respektive nationella förfaranden.

Artikel 4

Detta beslut skall offentliggöras i Europeiska gemenskapernas officiella tidning.

Utfärdat i Luxemburg den 25 juni 2002.

På rådets vägnar
J. Matas I Palou
Ordförande

Utfärdat i Bryssel den 23 september 2002.

På rådets vägnar
M. Fischer Boel
Ordförande

BILAGA

Jämförelsetabell enligt artikel 2 i rådets beslut 2002/772/EG, Euratom av den 25 juni 2002 och av den 23 september 2002 om ändring av akten om allmänna direkta val av företrädare i Europaparlamentet, som utgör en bilaga till beslut 76/787/EKSG, EEG, Euratom.

Rådets beslut av den 13 juli 2018 om ändring av akten om allmänna direkta val av ledamöter av Europaparlamentet, som utgör en bilaga till rådets beslut 76/787/EKSG, EEG, Euratom av den 20 september 1976

EUROPEISKA UNIONENS RÅD HAR ANTAGIT DETTA BESLUT med beaktande av fördraget om Europeiska unionens funktionssätt, särskilt artikel 223.1, med beaktande av fördraget om upprättandet av Europeiska atomenergigemenskapen, särskilt artikel 106a.1, med beaktande av Europaparlamentets förslag, efter översändande av utkastet till lagstiftningsakt till de nationella parlamenten, med beaktande av Europaparlamentets godkännande¹, i enlighet med det särskilda lagstiftningsförfarandet, och av följande skäl:

(1) Akten om allmänna direkta val av ledamöter av Europaparlamentet² (nedan kallad valrättsakten), som utgör en bilaga till rådets beslut 76/787/EKSG, EEG, Euratom³, trädde i kraft den 1 juli 1978 och har därefter ändrats genom beslut 2002/772/EG, Euratom⁴.

(2) Flera ändringar behöver göras av valrättsakten.

(3) Till följd av Lissabonfördragets ikraftträdande den 1 december 2009 måste rådet fastställa nödvändiga bestämmelser för allmänna direkta val av Europaparlamentets ledamöter i enlighet med ett särskilda lagstiftningsförfarande.

(4) Valprocessens öppenhet och tillgången till tillförlitlig information är viktiga för att skapa ett europeiskt politiskt medvetande och för att garantera ett stabilt valdeltagande, och det är önskvärt att unionens medborgare i god tid får information om val till Europaparlamentet och om de kandidater som ställer upp i dessa val samt om nationella politiska partiers anknytning till ett europeiskt politiskt parti.

(5) I syfte att främja valdeltagandet i val till Europaparlamentet och fullt ut utnyttja de möjligheter som den tekniska utvecklingen för med sig skulle medlemsstaterna kunna erbjuda möjlighet att exempelvis

¹ Godkännande av den 4 juli 2018 (ännu ej offentliggjort i EUT).

² EGT L 278, 8.10.1976, s. 5.

³ Rådets beslut 76/787/EKSG, EEG, Euratom av den 20 september 1976 (EGT L 278, 8.10.1976, s. 1).

⁴ Rådets beslut 2002/772/EG, Euratom av den 25 juni 2002 och av den 23 september 2002 om ändring av akten om allmänna direkta val av företrädare i Europaparlamentet, som utgör en bilaga till beslut 76/787/EKSG, EEG, Euratom (EGT L 283, 21.10.2002, s. 1).

förtidsrösta, poströsta, rösta elektroniskt och rösta via internet samtidigt som man säkerställer att resultatet är tillförlitligt, att röstningen är hemlig och att personuppgifter skyddas i enlighet med tillämplig unionslagstiftning.

(6) Unionsmedborgarna har rätt att delta i unionens demokratiska liv, särskilt genom att rösta eller ställa upp som kandidater i valen till Europaparlamentet.

(7) Medlemsstaterna uppmuntras att vidta nödvändiga åtgärder så att de av deras medborgare som är bosatta i ett tredjeland kan rösta i val till Europaparlamentet.

(8) Valrättsakten bör därför ändras i enlighet med detta.

HÄRIGENOM FÖRESKRIVS FÖLJANDE.

Artikel 1

Valrättsakten ska ändras enligt följande:

1. Artikel 1 ska ersättas med följande:

”Artikel 1

1. I varje medlemsstat ska Europaparlamentets ledamöter väljas som företrädare för unionens medborgare genom proportionella val, och valsättet kan vara listval eller val med enkel överförbar röst.

2. Medlemsstaterna får tillåta röstning som grundar sig på listval med preferenslistor i enlighet med förfaranden som fastställs av respektive medlemsstat.

3. Valen ska vara allmänna, direkta, fria och hemliga.”

2. Artikel 3 ska ersättas med följande:

”Artikel 3

1. Medlemsstaterna får fastställa en lägsta tröskel för fördelning av mandaten. Denna tröskel får inte vara högre än 5 procent av de giltiga avgivna rösterna på nationell nivå.

2. Medlemsstater som tillämpar listval ska fastställa en lägsta tröskel för fördelning av mandaten för valkretsar som omfattar fler än 35 mandat. Tröskeln får inte vara lägre än 2 procent och inte högre än 5 procent av de giltiga avgivna rösterna i den berörda valkretsen, inbegripet i medlemsstater med en enda valkrets.

3. Medlemsstaterna ska vidta nödvändiga åtgärder för att uppfylla den skyldighet som fastställs i andra stycket senast vid tidpunkten för det val till Europaparlamentet som följer på det första val som äger rum efter ikraftträdandet av rådets beslut (EU, Euratom) 2018/994 (*).

(*) Rådets beslut (EU, Euratom) 2018/994 av den 13 juli 2018 om ändring av akten om allmänna direkta val av ledamöter av

Europaparlamentet, som utgör en bilaga till beslut 76/787/EKSG, EEG, Euratom av den 20 september 1976 (EUT L 178, 16.7.2018, s. 1).”

3. Följande artiklar ska införas:

”Artikel 3a

Om de nationella bestämmelserna föreskriver en tidsfrist för anmälan av kandidater för val till Europaparlamentet ska den tidsfristen vara minst tre veckor före det datum som, i enlighet med artikel 10.1, fastställs av relevant medlemsstat för val till Europaparlamentet.

Artikel 3b

Medlemsstaterna får tillåta att man på valsedlarna anger namnet på eller logotypen för det europeiska politiska parti som det nationella politiska partiet eller den enskilda kandidaten har anknytning till.”

4. Följande artikel ska införas:

”Artikel 4a

Medlemsstaterna får erbjuda möjlighet att förtidsrösta, poströsta, rösta elektroniskt samt rösta via internet i val till Europaparlamentet. Om detta erbjuds ska de anta åtgärder som är tillräckliga för att säkerställa i synnerhet att resultatet är tillförlitligt, att röstningen är hemlig och att personuppgifter skyddas i enlighet med tillämplig unionslagstiftning.”

5. Artikel 9 ska ersättas med följande:

”Artikel 9

1. Vid val av ledamöter av Europaparlamentet får ingen rösta mer än en gång.
2. Medlemsstaterna ska vidta nödvändiga åtgärder för att se till att dubbel röstning i val till Europaparlamentet bemöts med effektiva, proportionella och avskräckande påföljder.”

6. Följande artiklar ska införas:

”Artikel 9a

I enlighet med sina nationella valförfaranden ska medlemsstaterna vidta nödvändiga åtgärder så att de av deras medborgare som är bosatta i ett tredjeland kan rösta i val till Europaparlamentet.

Artikel 9b

1. Varje medlemsstat ska utse en kontaktmyndighet med ansvar för att utbyta uppgifter om väljarna och kandidaterna med sina motsvarigheter i de andra medlemsstaterna.
2. Utan att det påverkar nationella bestämmelser om upptagning av väljare i röstlängden och anmälan av kandidater ska den myndighet som avses i punkt 1, i enlighet med tillämplig unionslagstiftning om skyddet av personuppgifter, senast sex veckor före den första dagen i den valperiod som avses i artikel 10.1, inleda överföringen till dessa motsvarigheter av de uppgifter som anges i rådets direktiv 93/109/EG (*) om unionsmedborgare som har upptagits i röstlängden eller ställer upp som kandidater i en medlemsstat där de inte är medborgare.

(*) Rådets direktiv 93/109/EG av den 6 december 1993 om fastställande av närmare bestämmelser för rösträtt och valbarhet vid val till Europaparlamentet för unionsmedborgare som är bosatta i en medlemsstat där de inte är medborgare (EGT L 329, 30.12.1993, s. 34).” Bilaga 4

Artikel 2

1. Detta beslut ska godkännas av medlemsstaterna i enlighet med deras respektive konstitutionella krav. Medlemsstaterna ska till rådets generalsekretariat anmäla när de förfaranden som är nödvändiga för detta har slutförts.
2. Detta beslut träder i kraft dagen efter det att den sista anmälan enligt punkt 1 har mottagits⁵.

Utfärdad i Bryssel den 13 juli 2018.

På rådets vägnar
H. LÖGER
Ordförande

⁵ Dagen för detta besluts ikraftträdande kommer att offentliggöras av rådets generalsekretariat i Europeiska unionens officiella tidning.